

SANTA MARIJA TAL-KONVOJ 1942

(Xogħol artistiku ta' Pawlu Camilleri Cauchi)

L
G
H
I
D

T
A
L
-
A
S
S
U
N
T
A

NUMRU 27
(1992)

*Il-Maesta Taghha ir-Reġina tal-Ingilterra Elizabetta II
fil-Katidral t'Ghawdex*

Ir-Reġina u l-Altezza Tiegħu d-Duka ta' Edinburgh dehlin il-Katidral fil-preżenza ta' l-Eċċ.za Tiegħu l-President ta' Malta, it-Tabib C. Tabone, l-Eċċ.za Tiegħu Mons. N. Cauchi, Isqof t'Ghawdex, l-Onor. Ministru għal Ghawdex, Mons. Arċidjaknu G.B. Gauci, Mons. Arċipriet C. Scicluna u Fr. Joe Bezzina.

MESSAĠĠ

TAL-ISQOF

Nikol G. Cauchi

Santa Marija tal-1992 ghandha nota li mhix bhal ta' snin l-oħra. Is-sena qeghdin infakkru il-75 anniversarju tad-dehriet tal-Madonna ta' Fatima. Għad li Luċija, Francesco u Giacinta kienu foqra u bla skola, Sidna Marija f'id-dehriet tagħha semmietilhom żewġ xewqat li għandhom importanza internazzjonali: jigiifieri il-konversjoni tar-Russja u l-konsagrazzjoni tad-dinja lil Qalb Immakulata tagħha. Dan ifisser li ridithom jinteressaw ruhhom minn dak li kien qed jiġri f'pajjiżi oħra.

Għad li r-Russja u l-Ewropa kollha, ma għandhomx dawk li kienu fl-1917, izda żgur li jehtiegu hafna talb għaliex għandhom problemi enormi. Fuq kollox fil-pajjiżi fejn il-ġlied u d-dizordni, huma mixtieqa l-paċi u żminijiet aħjar. Waqt li nifirhu fil-festa tal-Assunta, nitolbuha li timla bil-ferh ukoll lil dawk li qeghdin ibatu u li jinsabu f'bahar ta' hemm.

Dan ikun att ta' karita' li jogħġob lil Ommna tas-Sema, u li ahna noffrulha bħala ommagġ xieraq għal festa tagħha!

+ Nikol G. Cauchi
Isqof f'Għawdex.

TASIKKA AUTO LTD

GOZO AGENT FOR:

MERCEDES

RENAULT

OPEL

SAAB

SUBARU

LADA

ELMO INSURANCE

Fortunato Mizzi Street, Victoria - Gozo. Tel: 553288

MESSAĠĠ TA' L-ARĊIPRIET

Mons. Carmelo Scicluna

inwenquh billi ma nonqsux li miegħu sehem fil-funzjonijiet liturġiċi kollha li jsiru fil-Katidral bħala thejjija għal din il-festa hekk kbira.

★ GHAJNUNA TAL-POPLU T'ALLA:

Il-poplu nistrani dejjem sab fil-Madonna:

IT-TARKA tiegħu kontra l-vleġġ tal-hażen;

IL-KORAZZA tiegħu li l-ebda hajra għall-hajja dinjija ma setgħet qatt tinfeđ;

IL-BENNIENA lejn qalhu dejjem sabet il-veru serhan tagħha;

L-ARKA TAR-RABTA L-ĠDIDA li fuqha jivvjagġa biex qatt ma jgarrab nawfragġu spiritwali.

Fil-jiem tal-festa x-xitan ma jiehux vaganza. Forsi aktar jinqeda bihom biex ihajjarna nitbegħdu minn Alla. Ma nonqsux għalhekk, li f'dawn il-granet infittxu aktar mis-soltu l-kenn tal-Madonna.

Santa Marija ta' din is-sena 1992 ifakkarna li l-Assunta helsitna mil-għuh materjali. Il-Gratja tal-Konvoj ta' Santa Marija ta' 50 sena ilu għandha tikkonvinċina li ahna għandna dejjem nuru mhabbina lejn l-Assunta mhux b'dozi zghar, imma b'dozi qawwija. U din l-attitudni tagħna għandna nuruha kuljum, imma wisq aktar fil-jiem tal-Festa.

Din is-sena l-gzejjer Maltin qegħdin ifakkru b'mod xieraq eghluq il-HAMSEN SENA minn meta dahal fil-port il-Kbir il-'KONVOJ', il-vapuri, jiġifieri mogħdijin bi-ikel għallma l-Maltin u l-Għawdxin li konna wasalna biex immutu bil-għu. Kien il-15 t'Awissu, 1942. F'din id-cirkustanza l-vergini Mberka Marija tatna xieħda li bir-ragun il-litanija tal-Koncilju Vatikan II issejthha.

★ AVUKATA TAL-GRAZZJA:

Il-jiem tal-festa għandhom jiġu biex iżidu fina d-doza tal-konvinzjoni li l-Assunta tinsab fis-sema biex tiegħu fisieb l-ahwa ta' Binha Gesu', sakemm dawn jasu fis-sema, pajjizhom. Il-Jum tal-15 t'Awissu għalhekk nqaddsu b'quddiesa, bi qtrara u tqarbina ahjar mis-soltu.

★ MINISTRU TA' TIEBA:

Id-dmir tagħna, mela, hu li hekk kif in-nahal qatja qatja jiġġerra għal fuq fomm il-ward, sabiex minnu jerdgħu u jsoffu l-ghasej bnin tiegħu, hekk ukoll għandna naghmlu ahna fil-jiem tal-festa. Niġġerru għand l-Assunta biex nerdgħu u nsoffu l-benna tar-tieba tagħha. Dan

MONS. CARMELO SCICLUNA
Arċipriet

IL-'CONVOY' TA' SANTA MARIJA

f'eghluq il-50 sena
mill-wasla tieghu f'Malta

Anton Farrugia

*Kienu s-sebgha ta' fil-ghodu
Lejlet Jum Santa Marija,
Xhin mad-dawra tal-port kollu,
'Nstemghet ghajta ferrehija...*

*Fug Sant'Anglu, fug Sant'Jiermu,
Fug is-swar ta' l-Isla mgarrfa,
Fug Barrakki, hdejn in-'Knights' Hall',
Folol kbar fuq enut imtarrfa...*

*Il-qanpiena ta' Sant'Anglu
Bdiet iddoqq tokki ferrieha,
Maghha bdew il-qniepen l-oħra,
Ghamlu mota wisq sabiha.*

*U il-poplu mar jil-Knejjes,
Jirringrazzja lill-omm taghha,
Għax ta' Malta uriet li Hija,
Proteitriċi wisq serghana.*

*Malta kollha f'jum l-Assunta,
Lill-Madonna qima tat,
Għaliex f'lejlet l-Għid minn taghha,
Malta mejta... irxuxtat!*

Bil-kant ta' dawn il-hames strofi fuq mużika originali u mill-aktar sentimentali tal-mejjet surmast Alfred Arnold tispieċa l- 'Ballata tal-'Convoy' ta' Santa Marija li jien ktibt 20 sena ilu biex tfakkar din il-grajja importanti fl-istorja ta' pajjiżna, grajja tista' tghid mirakoluza li għat f'Awissu, 50 sena ilu.

Hamsin sena ilu, Malta kienet imdahhla fi gwerri qalila. Is-sena 1942 kienet it-tielet sena li fiha Malta sofriet minn hbit mill-ajru l-iktar qerriedi. Fi tliet snin ta' attacki mill-ajruplani tal-ghadu Malta tbiċċret mill-eghdewwa:

*Għaxart elef djar inwaqqgha,
Eluf oħra imhejzin;
Tmenin Knisja u tliet bereg
Sfaw bil-bombi meqrudin!*

*Mat-tliet elef žid tliet mija
Magħhom žid disa' w iletin,
Daqstant drabi s-sireni
Habbu l-wasla tal-kefrin.*

*Sfaw mejtin bl-attakki harxa:
Elf mitejn u hamsin ruh;
Fuq l-elfejn midruba sewwa;
Kulhadd bata bl-ghaks, il-ghu.*

Jekk naqraw l-Istorja moderna ta' grajjiet l-Ingilterra, ahna nsibu li l-istoriċi kollha jsemmu l-'blitz' qawwi u devastanti li qered parti kbira minn Londra fl-aħhar gwerri dinjija. Fix-xhur ta' Marzu-April 1942 inxtehu fuq Malta darbtejn aktar bombi milli ntxtehu fuq Londra f'sena shiha ta' 'Blitz' qawwi. Biżżejjed ngħidu, biex niftakru: li f'sitt shur, xahar wara xahar, kien biss f'jum

GOODYEAR

**WEDGE
and
V-BELTS**

Premium Quality Belts That Offer More Than Any Other
Standard Belts Of Their Kind

**YOUR
POWER
CONNECTION**

MACHINERY V-BELTS

in all sections & size lengths up to 590"

Sections Available:

- ★ 10Z/M ★ SPZ ★ 13A/SPA ★ 17B/SPB ★ 22C/SPC ★ SPC ★ 25M
- ★ 32D&E ★ Variable Speed Belts ★ Conveyor Belts ★ Timing Belts
- ★ Double Side Timing Belts ★ Office Machinery Belts
- ★ Double V-Belts ★ Multi VVV-Belts

and all sorts of

WATER High Pressure and CHEMICAL HOSES

ALL BELTS Are Matched For Life. Oil Resisting & Static Conducting

A Good Job Requires The Best

Sole Distributors:-

SCICLUNA ENTERPRISES LTD.

165, CONGRESS ROAD - MOSTA

Tel: 432992 / 432997

Fax: 432899

Tlx: MW 1582

ABSOLUTELY NO CONNECTION WITH ANY OTHER FIRM

LINO

TA

RIU

wiehed li ma kellniex 'air-raid'. Intennu wkoll biex niftakru, li fi hbit wiehed, li dam sejjer gurnata shuba, kollha kemm hi l-Belt ta' l-Isla saret herba - irvinata.

Ma l-irvina liema bhalha tal-bliet u l-irhula ta' Malta, il-Gzejjer taghna kienu ghaddejnin minn martirju iehor: l-ghaks u l-ghu! In-nuqqasijiet kienu kbar wisq. Id-dqiq, il-hobz u l-pitrroġu saru jiwew mitqilhom deheb. Kollox beda jitqassam bir-razzjon. Fis-sena 1942 ma kienx ghad b'għal halib tal-bott u l-fiit trab tal-halib li kien fadal kien jitqassam biss lill-morda. Ir-razzjon tal-kafe' kien tliet kwarti ta' uqija fil-gimgha għal kull persuna. Xaham: tliet uqijiet u nofs fil-gimgha. Gobon: Uqija u tliet kwarti ta' uqija fil-gimgha. Il-Gvern kellu jibda l-'Victory kitchen'. L-ghaks u l-ghu, bhal żerriegħa hażina, nibbtu u xettlu gwaj iehor kbir: il-'black market': nofs artal laham kien jiswa lira; bajda kienet tiswa tliet xelini; wiżna dqiq: tliet liri; nofs artal zokker lira, fula wahda sold; harrubu: tliet soldi...Ma ninsewx li paga ta' haddiem dak iż-żmien kienet 5 xelini (25 centezmu) kuljum.

F'Lulju tas-sena 1942, Malta kienet waslet biex tagħti l-aħhar nifs. L-awtoritajiet kienu qatghuha li jekk sa nofs Awissu ma tasalx għajruna ta' ikel u munizzjon minn barra, Malta kellha trelła' bandiera bajda - iċċedi għall-ghedewwa. Bosta drabi, bastimenti ppruvaw rwasslu ikel u munizzjon, l-ikfar 'fuel' għall-ajruplani tal-ġlied, imma ma rnexxilhomx...staw imgharrqa qabel waslu fil-portijiet taghna. Il-Germaniżi u t-Taljani kienu fi kmand assolut tal-baħar Mediterran, Il-Taljani kienu jsejhu lill-Baħar Mediterran 'Mare Nostrum'. L-imblokk ta' Malta kien totali!

Imma l-Madonna, li lejha l-Maltin u l-Għawdxin, minn dejjem kellhom qima speċjali, firxet il-mant kahlani tagħha fuq il-Gzejjer ċkejknin taghna. L-Assunta ma hamlitx tara l-Maltin f'idejn il-ghadu.

Il-Gvern Inġliż ma xtaqx li jitlef il-Gżira ta' Malta, għaldaqstant f'asb li jibgħat Malta 'Convoy' kbir li kien jikkonsisti f'erbatax-il bastiment ta' tagħbija u għadd kbir ta' bastimenti tal-gwerra fosthom tliet 'aircraft carriers' biex iħarsu l-bastimenti tat-tagħbija. Biżżejjed ngħidu, li fost il-vapurj ta' l-iskorta kien hemm l-'battleships' H.M.S. Nelson u H.M.S. Rodney ta' 34,000 tonnellata l-wahda, l-aqwa li kellha n-Navy Inġliża. Fost it-tagħbija kien hemm it-'tanker' 'Ohio' mgħobbi b'170,000 barmil żejt.

L'Olio" diehel fil-Port missewta minn żewġ freġati

Bil-kemm lahaq salpa l-'Convoy' mill-Iskozja fit-2 ta' Awissu 1942, li l-ispjuni Germaniżi ma għarrfux b'dan lill-ghadu. It-Taljani u t-Tedeski ppreparaw forza kbira biex xhin il-'convoy' jaasal fil-Mediterran jattakkawh u jeqirduh. Sahansitra t-Taljani riedu jżanznu arma ġdida qerrieda fuq dan il-'convoy' dik li huma jsejhu l-'motobomba' jew 'circling torpedo' li tinxtehet mill-ajruplani u tibda ddir f'wice il-baħar sa ma tolqet il-bersal.

Kif kien mistenni il-kalvarju beda għal-'convoy' kif dan tfaċċa fil-Mediterran. Kien il-jum tal-11 f'Awissu. L-ewwel ma għet milquta kienet l-'aircraft carrier Eagle'. Għerqet l'inqas minn oġġa

RAINDROPS

Tel: 554114 - 551254

Pet & Garden Centre

*The Ideal Place to find
all pet and garden requisites including:*

- A large selection of pesticides, herbicides and fertilizers;
- A range of sprayers from 1 to 16 litres including motorised ones;
- Artificial or fresh flower arrangements for any occasion;
- Seeds, bulbs and fruit trees;
- Indoor and exotic outdoor plants;
- Pots and decorative pot covers;
- Pets including pure breed rabbits;
- Pet foods.

- FREE EXPERT ADVICE ON PLANT DISEASES -

minuti. Magħha gherqu mat-300 bahri. Il-niem telfa kienet giet meta giet mgharrqa l-'aircraft carrier' l-oħra 'H.M.S. Indomitable', wahda mill-akbar bastimenti tan-Navy Ingliża. Il-jum 12 ta' Awissu, il-'convoy' kien hdejn is-sikka msejja 'Skerki'. F'dan il-post l-ghadu ghamel attakki mill-aktar horox. Sfat mgharrqa l-'Cruiser Nigeria'. Il-'flagship' tal-'convoy' giet milquta u kellha terġa' lura lejn l-Ingilterra. Gherqu żewġ vapuri tat-tagħbija u ntlaqto u bdew jaqbd u żewġ vapuri fosthom l-'Ohio'.

Il-bahrin tat-tank 'OHIO'
Għeda għamlu mal-huġġieġa;
Kienu jafu li ż-żejt tagħhom,
kemm għal Malta kien ta' hteġa.

Żgur li l-Omm tagħna tas-Sema
Hasbet f'Malta dak il-hin,
Kienet Hi li l-erqatna,
Marret inissel fil-bahrin.

Il-'Convoy' kompli fi trieqtu sa ma gie hdejn Kelebija. Hawnhekk qatgħa 'E Boats' tat-Taljani kien u lesti għat-taqtiġha. Kienet is-sieġha ta' bil-lejl, tlietax tax-xahar. Tabilhaqq dawn l-'E Boats' għamlu stragi. Barra li għarrqu l-'cruiser' kbira 'H.M.S. Manchester', għarrqu wkoll erbgha mill-iġna tat-tagħbija. Seba' bastimenti tat-tagħbija biss kien għad baqa' jbahbru fost tant tiġrib lejn l-art Maltija. Sewwasew nofs il-'convoy'. Sa dan it-tant il-flotta kbira tat-Taljani li kienet miġbura go Messina u ġewwa l-port ta' Napli salpat biex tmur tiltaqgħa mal-'convoy' halli ttiħ id-daqqa tal-mewt.

Kif għidna qabel, il-Madonna ma hamlitx li l-'convoy' tagħna jixxejjen għal kollox.

Il-Kbir Alla ppermetta,
Li jitwettqu żewġ grajjet,
illi beżżgħu lit-Taljani;
Dawru pruwa għall-qaliet.

Dawn iż-żewġ grajjet huma deskritti tajjeb bi-istrofi li nsibu fit-tieliet taqsima tal-'Ballata tal-Convoy ta' Santa Marija' li f'din is-sena cinkwantenarja jiena nhegġeġ biex terġa' tinqara.

Meta l-'convoy' kien bogħod minn Malta madwar mitejn mil, il-'Junkers' Germaniżi laqu bastiment ieħor, il-'Waimarana' li kien mghobbi petrol ta' l-ajruplani. Meta sploda kien mitejn jarda biss bogħod mill-'Ohio'. Dan l-'Ohio' tabilhaqq ma ġiex mgharrqa b'miraklu. Il-Germaniżi halfu li riedu jeqjirduh! F'attakk wieħed li dam sejjer nofs sieġha l-'Istukas' Germaniżi tefgħu xita ta' bombi biex jgharrquh.

Li l-'Ohio' ma ġiex mgharrqa,
Kien miraklu, haġa certa,
Bosta balal waqgħu fuq,
S'ajruplan habat mal-gverta!

Tant gie mkisser dan it-tanker
Li darblejn gie abbandunat!
Il-kaptan kien qata' qalbu,
Li jsalvah tantu spiecat!

Imma meta xi hin jghaddi,
U l-'Ohio' ma jinżilx,
L-ekwipaġġ mill-gdid għal fuq,
Li jittlqu ma juhmilx.

Id-'destroyers' ta' l-iskorta ippruvaw hafna drabi jittgħu hbula lill-'Ohio' biex jirmunkawh għax l-engine room kienet sfrakassata u t-turbini mkissrin. Imma t-tank mhux lakemm tiġbdu, piz t'eluf ta' tunnellati. Il-hbula u l-ktajjen kienu l-hin kollu jinqatgħu u ta' l-irmonk s'aw iddisprati.

Kif il-bxara waslet Malta,
Il-irmonk x'kien ma rnexxiex,
Il-Matin quddiem l-Assunta,
O Madonna jittlaqniex!

Jumejn oħra l-Festa tiegħek,
Aghmiluhna jum ta' ferh,
La thallix l-'Ohio' jegħereq
Fuq għiritna sawwab serh!

U l-Madonna minn gos-Sema,
Semgħet l-ghajta tal-Mutin;
Ma riditx li fil-tun tagħha,
Huma jkunu mbikkijin.

Kien il-jum lilitax l-Awissu, l-ahhar jum ta-Tridja qabel il-Festa ta' l-Assunta, il-festa prediletta ta' kullha kemm huma l-Maltin u l-Għawdxin. Mill-hajma bastimenti tal-'convoy', erbgħa kienu qorbu-sawwa lejn il-kont ta' Malta. L-'Ohio' marbut ma' zewġ 'destroyers' wabba kull naba, kien miexi bil-mod il-mod b'poxxa ta' wienja. Meta l-bastimenti qorbu lejn Malta, l-attakkijiet fuqhom inill-ghadu naqqas lew il-'fighters' tar-

il-'Ohio' indurja strakassata

'Royal Air Force' speċjalment il-famuzi 'Spitfires'. Ii sasse l-hal kienu nqas f'atomm u jgħidhom l-hala l-'angli kullodi' ta' Malta, kienu tarq mill-'aerodromes' ta' Heli For u ta' Qali, u sasse wkoll l-angli kullodi tal-'convoy' li l-idom Germani u Taljani kienu jgħidhom minnhom dars il-hard!

L-ewwel ma dabbu fil-Port il-Kbir kienu l-erbgħa bastimenti. Kull vapur li kien jiffaccja fix-xelaq kien jwiel minn fomm l-ahar ta' Malta li kienu jgħidhom liq is-swar tal-belt u z-zewġ barrakki, agħaj kherja' ferb u capap lema b'hala. L-erbgħa bastimenti: 'Port Chalmers', 'Melbourne Star' 'Rochester Castle' u 'Brisbane Star', kienu jgħidhom Malta u bdew jinhattu minnufih.

*"Rochester Castle"
qorbu il-Port il-Kbir*

*"Port Chalmers"
qorbu il-Port il-Kbir*

Kien għad jonqos biss l-'Ohio', bit-tagħbija tiegħu wisq prezzjuża. Jekk l-'Ohio' ma jasalx il-Port, u z-zejt tiegħu ma jinhattx, 'Operation Pedestal' ikun falliet. Kien jinhtieg fuq li jinhtieg li dan iż-zejt jasal Malta.

*Imma għalkemm in-nies iċċapċap,
U t-tagħbija bdiet tinhatt,
Donnu jidher illi l-poplu
Mhux għal kollox sodisfatt.*

*Għax fix-xefaq, fuq il-baħar,
Għaxrin mil 'il bogħod mix-xatt
Hemm l-'Ohio'. Kulhadd jibża'
illi jegħreq bla jinhatt!*

*Tant kien niżel għewwa l-baħar
Illi l-gverta ewlenija
livell kienet ma' wiċċ l-ilma,
Bil-mewġiet ta' spiss mghottija.*

U hawn l-għadu ried jagħmel l-aħħar sforz. Il-Ġermaniżi u t-Taljani kienu jafu li jekk l-'Ohio' jbattal zejtu fl-art ta' Malta għalihom jibda tiġrib kbir għax mill-Gżira tibda l-offensiva kontra tagħhom. Dan l-aħħar sforz kien jikkonsisti filli numru mhux hażin ta' 'E Boats' fil-hemda tal-lejl resqu lejn it-'tanker' biex jittorpedinawh. Imma r-'radar' tal-Maltin induna bil-għadu meta kien għadu xi ftit il-bogħod mit-'tanker' u fil-hin il-Maltin lestew ruhhom għad-difiża ta' l-'Ohio'.

Il-kanuni kbar tal-kosta fethu n-nar għalenija, nar hekk qawwi li tabilhaqq werwru lit-Taljani li dawru rotta lura lejn Sqallija. Meta t-'tanker' kien qrib żonqor, hargu t-'tugs', xwieni felhana, sabiex jgħinu fl-irmonk u hekk jasal fil-Port il-Kbir.

*Kienu s-sebgha ta' fil-ghodu,
Lejlet Jum Santa Marija,
X'hin mad-dawra tal-Port kollu,
'nstemgħet għajta ferrehija...*

*Għax 'l barra mill-'breakwater',
f'baħar ikhal daqs in-nir,
Deher l-'Ohio' w il-frejjati
Jigħdu dritt għall-Port il-Kbir.*

*Qan il-Port il-Kbir ta' Malta
Ma ra briju, wcuħ ferhana,
Daqs il-jum li fih l-'Ohio'
Zejt wassal fi xwi tagħna!*

*Malta kollha f' JUM l-Assunta
Lill-Madonna qima tui,
Għaliex f'lejlet l-Għid minn tagħha,
Malta meġta,.....irxujat.*

*Santa Marija tal-Konvoj,
cogħol artistiku ta' Pawlu Camilleri Cauchi*

*Kull gallun zejt li washilna
F'tebut l-għadu kien musmar;
Għaliex issa o-ckejkna Malta,
Flokk ma tixrob nisq mrar!*

*Imma l-poplu kollu Malti,
Kien persważ min waqaf magħna,
Min qalgħalna l-kbira grazzja
Li z-zejt wasal fil-art tagħna.*

*Dlonk l-poplu mar fil-Knejjes
Jirringrazzja lil Omm tagħna,
Għax ta' Malta wriet li Hija
Proteċtriċi wisq seighana.*

Carmelo Gauci Ltd.

Importers of all kind of timber,
plywood, blockboard, chipboard, hardboard,
laminated plastics, hardware, woodworking &
aluminium machines

"CARGA"

New Street, off Qormi Road,
St. Venera - Malta.

Tel: 445717 / 443861

Telex: 712ICUAG MW

Cables: ICUAG - MALTA

IL-QABAR TA' L-ASSUNTA GHAJN TA' TAGHLIM

Mons. Lawrence Sciberras M.A.S.S.L.Z.S.Th.L., Capp. S.S.

Il-kristjanezmu mhux xi tneimmin filosofiku jew inkella xi ideologija ta' diskussjonijiet ardi madwar mejda. Ghal kuntlarju, din hija storja konkreta, il-hajja ta' kuljum. Din l-istorja tipprezenta lis-socjeta għadd ta' grajjiet, li sehew tassew. Anzi llum wiehed jista jipprova hom kemm minn ghejun letterarji kif ukoll arkeologici. Dawn ix-xhieda minsugin flimkien joffru l-gisem u r-ruh tal-veritajiet insara. Hekk sqarr aktar minn darba l-patri Lagrange O.P.

Il-qabar ta' l-Assunta fil-Getsemani huwa eżempju tipiku dwar dan. Illum hemm kemm provi sguri arkeologici, kif ukoll mill-letteratura kristjana. (F.Manns, *Le rechi de la Dormition de Marie*, Vatican Gree 1982, Jerusalem 1989). Pero il-meritu shih tar-rizultati arkeologici jmorru lill-mejjet il-Patri Bellarino Bagatti, arkeologu ta' fama mondjali. Tkun haqa xierqa ghalhekk li nharsu lejn xi dokumenti letterarji dejjem f'relazzjoni ma dan is-Santwarju marjan.

(1) Informazzjoni bikrija.

L-ewwel ghejun letterarji dwar il-qabar ta' l-Assunta qiegħdin fil-kotba Apokrifi tat-Testment il-Qdid. Xi whud minnhom jismihom 'Dormitio', jigifieri 'Raqda' u 'Transitus Mariae', jew 'il-mixja ta' Marija'. Dawn huma dokumenti qodma tal-Lhud-Insara probabilmment tat-tieni seklu. U il-ghan ta' dawn id-dokumenti kien biex issir liturgija funerarja hdejn l-istess qabar tal-Madonna. Il-kontenut ta' dan il-krieb kif jnhi llum huwa attribwit lil certu Lewejju, dixxiplu u haddiem ta' San Gwanni l-Evangelista.

Statwa tal-Madonna li tinsab fil-faċċata tal-Knisja Katidrali

Dan id-dokument hekk siewi dwar il-qabar għażiz tal-Madonna, issawwar qalb il-komunita ta' Lhud-Insara, u li dan it-tagħrif baqa' esklussivament għandhom. Dan għalhekk iwassalna sal-V seklu. Wara dan iż-żmien, is-santwarji kollha ta' l-Art Imqaddsa infethu wkoll għal dawk l-insara li ma kenux Lhud. Il-konkluzjoni għalhekk hija cara hafna: ir-relazzjonijiet xejn sbieħ bejn il-Lhud-Insara u l-Pagani damu għal kważi hames sekli shah.

Meta imbagħad saret ir-rikonċiljazzjoni b'dew isiru diversi kopji mill-original u dawn dejjem igibu l-isem ta' "Transitus Mariae". Sewwa għalhekk li neżaminaw il-kontenut ta' dan id-dokument imprezzabbli.

(2) L-Assunzjoni ta' Marija fis-sema.

Il-tluġ fis-sema ta' Marija huwa l-oġġett speċifiku ta' dan id-dokument. Il-mod ta' kif Marija temmet hajjitha, jixbah hafna lil dik ta' Ġesu. Għaliex hekk kif Ġesu huwa l-kompliment ta' l-ewwel Adam, hekk ukoll Marija Assunta hija l-kompliment ta' l-ewwel Eva.

Il-mogħdija ta' Marija minn din id-dinja għal oħra tippreżenta lilek elementi tant profondi u qawwija.

- il-mewt ġrat tasew, u dan serva ta' firda bejn ir-ruh u l-ġisem tagħha.

- il-ġlorifikazzjoni immedjata ta' ruh Marija.

- id-difna ta' ġisimha fil-Getsemani, kif ukoll il-tluġ fis-sema bir-ruh u l-ġisem, fejn qiegħda "n-naha tal-Mulej".

Dan ir-rakkont tat-Transitu jqiegħed għad-dawl "l-għad-Mogħdija" ta' Marija. Dan ifisser li l-Assunta hija x-xbieha perfetta tal-Knisja eskatologika. Jigifieri hekk kif Marija qed tgawdi "l-Alla bir-ruh u l-ġisem, hekk għannata għad tkon il-knisja ta' Kristu.

(3) Il-figura ta' Marija

Id-dokument apokrifu jippreżenta dehera shiħa ta' Marija. Difatti l-immagini ta' Marija taqbel hafna ma dik tal-Vangelu. Il-Vergni Marija hija mara tasew. Li tinteressa hafna ruhha fina; Marija ma kienet mehlusa mill-hejrum tal-hajja, pero li-istess hin l-ghan tagħha huwa s-sema; Għalkemm Marija kienet iya minnija bil-gwazza, pero n-nanra umana baqghet għandha u magħha.

Certament Marija hija l-qaddeja perfetta, l-imara twagħzula biex tkun l-Omm ta' Ġesu. Idda din il-maternita divina-messjanika, għalkemm għamliha serghata, li-istess hin nra firidliex minnha l-tneadnin. Baqghet mara bħalna. Marija kienet tgħix il-hajja ta' kuljum, bil-htigijiet, bix-xewqat, l-provi u l-ferh tal-hajja. U għalhekk Marija kienet tifol, taddem, ibki u tifrah, tcrimen, tifannu

u thobb bħal kulhadd. Marija mmela fil-htigijiet ta' kuljum kienet tiddependi wkoll mill-ġirien tagħha.

Mid-dokument "Transitus Mariae" wieheb ikompli jikkonkludi kemm Marija kienet dik il-vera mara, l-gharusa u l-omm tempju, l-ewwel vergni li voluntarjament u għal dejjem għazlet dan l-istat. Marija hija dik il-mara perfetta li-ubbidjenza tagħha, minnija bil-virtu u li-oghla qdusija.

Din id-deskrizzjoni bibblika-tradizzjonali ta' Marija taqbel perfettament mal-kapitlu tmienja tal-Lumen Gentium tal-Konċilju Vatikan II kif ukoll mal-eżortazzjoni apostolika "Marialis Cultus" tal-Papa Pawlu VI.

(4) Il-preżenza ta' Marija fil-knisja.

Suggeri iehor importanti fid-dokument "Transitus Mariae" huwa dak tal-preżenza ta' Marija. Il-komunita tal-Lhud-Insara ta' Gerasalem kienet sgura u ċerta illi l-Assunzjoni tal-Vergni Marija bħal dik ta' Ġesu (Mt 28,20), ma kienet waħda ta' firda totali minn din id-dinja, imma ta' għibien għal flit żmien: U għalhekk il-knisja qiegħda tgħix kontinwament u ggarrah l-atmosfera spiritwali ta' Ċenaklu (Atti 1, 14).

Il-qaddeja ta' Marija: l-imara twagħzula biex tkun l-Omm ta' Ġesu. Idda din il-maternita divina-messjanika, għalkemm għamliha serghata, li-istess hin nra firidliex minnha l-tneadnin. Baqghet mara bħalna. Marija kienet tgħix il-hajja ta' kuljum, bil-htigijiet, bix-xewqat, l-provi u l-ferh tal-hajja. U għalhekk Marija kienet tifol, taddem, ibki u tifrah, tcrimen, tifannu

Il-qabar gloriuż ta' l-Assunta huwa dejjem il-post ta' PREŻENZA u ta' LAQGHA; komunjon li tixbah lil dik ta' familja, il-knisja ghalhekk ghandha tkompli tgħix u ggarra l-istess preżenza ta' Ċenaklu, fejn kien hemm il-preżenza ta' Marija.

Interessanti hafna kif id-dokument 'Dormitio' jagħti bosta titli sbieħ lill-Marija: Hekk dan l-awtur jirreferi għall-Madonna bhala 'Oħt u Ommi li saret omm tat-tnax il-Fergha'. L-appostli koll isellmulha bhala 'Marija oħtna, omm tal-hajjin kollha' (kap 28). Il-kap ta' l-Appostli u tal-knisja, San Pietru jsejhlha 'l-omm tagħna' (k 31). U hija stess tħossha 'fost l-appostli' bhala dielja għammiela jigifieri bhala 'gharusa-omm ghanja bl-ulied' (k 29). Ta' min jghid li l-kelmiet 'oħt u omm' ġew minn Ġesu nnifsu. Ġesu jsejjah hekk lil dawk 'li jagħmlu r-rieda tal-Missier' (Mt 12,50) jidher ghalhekk ċar li l-istess hsieb tad-dokument jaqbel mat-tagħlim ta' Ġesu.

Marija hija mbagħad 'sinjura u reġina'. Dawn it-titli huma ġejjin minhabba l-maternita divina-messjanika: Omm Ġesu li huwa Sinjur u Sultan, naturalment hija wkoll SINJURA u REĠINA. Dan il-hsieb huwa mibni fuq dak li hemm f'Siracide 3,7; Lq 2,51; 10,21; 15,29. Il-Vanġelu f'bosta okkażjonijiet

jitkellem u jippreżenta lil Kristu bhala s-sultan speċjali. U kien ghalhekk li d-dokument 'Transitus' jgħolli tant il-fuq il-ġieh ta' Marija Sultana.

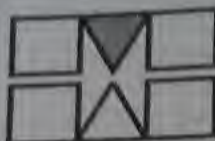
Fl-aħhar Marija hija msejja 'tempju t'Alla u bieb tas-sema'. (kap 42). Dan ghalhekk ifisser li Marija hija l-medjatriċi tal-grazzi u ta' ġid spiritwali u materjali. Marija tħaddem il-medjazzjoni tagħha fuq u ma kulhadd. Dan isir bhala għajnuna soċjali, fil-waqt li turi kemm hija kbira u qawwija l-maternita u s-setgħa ta' reġina.

(5) It-twegiba tal-Knisja.

Il-komunita nisranija twieġeb għal din il-preżenza nobbli ta' Marija permezz ta' devozzjoni u l-kult. Ir-rghajja kollha man-nies, jdur madwar Marija b'imhabba ta' wlied ma ommhom. U ghalhekk jikkellmu magħha b'mod kunfidenzali; jitolbuha u jfahhruha, fil-waqt li jieħdu minnha eżempji għal hajjithom.

Dan id-dokument ta' l-ewwel sekli jgħid lill-Marija bhala ommna u oħtna. Jqiegħed lill-Marija bhala omm kollha hniena u qawwija għaliex sultana: Omm li tant taf bil-htigijiet tagħna. Din hija l-qalba tad-devozzjoni u ta' l-imhabba vera tagħna lejn Marija Assunta. Din id-devozzjoni mbagħad tkompli tigi murija u ppurifikata fil-knisja fejn l-Assunta ghandha l-post tant centrali.

**L-ISBAH RIGAL LI TISTA' TOFFRI
LIL
SANTA MARIJA
FIL-FESTA TAGHHA
JIKKONSISTI
FI
QRARA U TQARBINA
AHJAR MIS-SOLTU**

Management Systems Ltd

J. F. Kennedy Square Victoria Gozo

Tel: 557462

Offers

PERSONAL COMPUTERS for your home

COMPUTER BUSINESS SOLUTIONS

SOFTWARE PACKAGES

AFTER SALES SERVICE and support

Plus

Regular Courses in Business Subjects

Computer Courses

Computer Appreciation

Management at all levels

**The leading Computer
Company in Gozo**

GHOĠOL TAD-DEHEB, IX-XITAN, U DAGHA F'DENUNZJI TA' L-INKIŻIZZJONI QUDDIEM KANONĊI TAL-MATRIĊI

Kitba ta' Alessandro Bonnici OFMC

L-inkizzizzjoni laqtet hafna 'l Ghawdex ukoll. Imma xejn ma kienet hafifa għall-Inkiżitur li jmur Ghawdex hu nnifsu. Għalhekk, għal Ghawdex, inholoq titlu ta' uffiċjal għall-Inkiżizzjoni. L-Inkiżitur beda jkollu rappreżentant tiegħu għal Ghawdex. Kien jissejjah **MINISTRU TAS-SANT'UFFIŻZJU** għal Ghawdex. Minbarra l-ministru, kien hemm kanċellier u kurrier għal Ghawdex.

X'kien il-Ministru għal Ghawdex?

Mill-eluf ta' dokumenti li rajt dwar l-Inkiżizzjoni ta' Malta, s'issa rriżultali li l-

Ministru għal Ghawdex kien dejjem: jew kanonku tal-Matriċi ta' l-Assunta (illum il-Katidral) li jkun bid-dottorat fit-teologija, jew patri fraŋgiskan konventwal tal-kunvent ta' Ghawdex li jkun majjistru fit-teologija. Għas-servizz tagħhom, dawn kien ikollhom kanċellier u kurrier. Il-kanċellier kien kważi dejjem patri tal-kunvent ta' San Fraŋgisk, anki meta l-ministru kien kanonku. Il-kurrier kien ikun lajk li kien ikun bid-dmir li, minn idejn il-ministru ta' Ghawdex, ighaddi, ssiġillati minghajr ma jaqrahom u minghajr ma jurihom lil hadd, il-kitbiet kollha ta' l-Inkiżizzjoni, lill-Inkiżitur fil-palazz tal-Birgu.

Ma kienx hemm post f'Ghawdex li ma ntlagatx mill-Inkiżizzjoni. Il-Ministru kien jisma 'l dawk li jixlu 'l xi hadd jew lil dawk li kienu jakkużaw lilhom infushom. Imma d-denunzja kienet tinkiteb mill-kanċellier. L-isem tal-ministru kien jinkiteb fil-bidu ta' kull denunzja, bhala l-uffiċjal li rċeviha f'isem l-Inkiżitur. Imma hu ma kienx jiffirma. Il-firem kienu tal-kanċellier u ta' dak stess li jistqarr il-htija tiegħu jew iwassal ta' oħrajn. Imma l-ministru kemm-il darba kiteb lill-Inkiżitur. Hu kien jesponi każ quddiemu biex ikun jaf jekk għandux jiġbru uffiċjalment. Jekk jirċievi tweġiba affirmattiva, hu kien tsejjah il-kanċellier biex kolloxx jinkiteb b'mod regolari.

Kemm l-ittri tal-Ministri kif ukoll id-denunzji kienu jiġu eżaminati mill-Inkiżitur. Jekk il-każ kien ikun wieħed gravi, l-akkużat kien jiġi obligat jersaq personalment quddiem l-Inkiżitur għaliex il-Ministru ma kelli l-ebda seigha li jaqta' xi sentenza.

Il-Matriċi fis-sena 1728 hija l-istess wahda tal-lum

SQUARE CELLAR

Widest Selection of:

- Wines and Spirits
- American, English & French Cigarettes
- Finest Cigars
- Discounts on Larger Orders

SQUARE CELLAR

Tel: 551845

Prop: Joseph Grech
St. Georges' Square, Victoria - Gozo

IL-PURĊISSJONI TAL-PASSJONI F'EGHLUQ IL-25 SENA MILL-HRUĠ TAGHHA

Dun Joe Bezzina

Il-purċissjoni tal-Passjoni harget għall-ewwel darba mill-Katidral nhar il-31 ta' Marzu, 1968, il-Hames Hadd tar-Randan, dak iż-żmien maghruf ukoll bhala l-ewwel Hadd tal-Passjoni(1). Minhabba f'hekk, din il-purċissjoni kienet ghadha aktar maghrufa bhala tal-Passjoni milli tal-Gimgha l-Kbira.

Il-hruġ ta din il-purċissjoni kien sar possibli meta l-Isqof Nikol G. Cauchi, allura Amministratur Appostoliku għal Ghawdex, permezz ta' ċirkulari tal-14 ta' Frar 1968 ta permess li purċissjonijiet ta' din ix-xorta jsiru fil-gimgha ta' qabel il-Gimgha Mqaddsa.(2) Hi għaldaqstant l-iktar purċissjoni riċenti li bdiet tohroġ f'dawn il-gzejjer, madankollu għandha storja bil-wisq eqdem.

Il-bidu tad-devozzjoni lejn il-Passjoni.

Id-devozzjoni lejn il-passjoni ta' Sidna Ġesu' Kristu, bhal hafna devozzjonijiet oħra f'Ghawdex, bdiet fil-Knisja Matriċi li fis-16 ta' Settembru, 1864, inqas let bhala l-Knisja Katidrali tad-djoċesi l-għdida ta' Ghawdex. Kienet bdiet fuq l-artal tal-Lunzjata, artal li fil-knisja l-qadima kien jiġi n-naha tal-lemin ta' l-artal magħhur (3)

F'April 1654, l-Isqof ta' Malta u Ghawdex Michele Giovanni Balaguer de Camarasa għamel Viżta Pastoral li fil-Matriċi. Nhar id-19 ta' April, 1654, wara talba li, milli jidher, kienet saritlu minn qabel mill-Arcipriet Salvatore Pontremoli, hu waqqaf is-Sodalita' ta' l-Agunija fuq l-imsemmi artal tal-Lunzjata. Jidher li t-talba kienet saret qabel għaliex f'jum ta' waqqif, is-Sodalita' kienet magħquda ma' l-Arcikonfraternita' ta' l-Agunija imwaqqfa

f'Ruma.(4) Il-membri tal-fratellanza, li filbidu ma jidherx li kienu jilbsu konfratrija, kellhom bhala skop ewlieni li jakkumpanjaw il-vjaku mqaddes meta jitwassal għand l-agonizzanti u jhejju lilhom u lil darhom b' mod kif jixraq. Kellhom ukoll jieħdu hsieb iħabbru l-agonija b'diversi tokki tal-qanpiena u jqabbdu qassis jitlob għall-agonizzant. Barra dan, minn dak inhar 'il quddiem, is-Sodalita' kellha tiehu hsieb il-htigijiet kollha ta' l-imsemmi artal.

Sa l-20 ta' Mejju, 1657, meta saret Viżta Pastoral oħra fil-Matriċi, is-Sodalita' kienet qeghdet fuq l-artal tagħha Kurċifiss kbir ta' l-injam,(5) aktarx xogħol ta' skultur Ruman. Dan il-Kurċifiss mill-ewwel qanqal id-devozzjoni tal-poplu. Sa l-1663, l-artal kien beda jissejjah minn kulhadd bhala l-artal tal-Kurċifiss u s-Sodalita' ta' l-Agunija saret il-fratellanza tal-Kurċifiss.(6) L-artal f'qasir żmien sar wiehed mill-aħjar miżmuma tal-Matriċi u nhar it-3 ta' Mejju ta' kull sena, festa ta' l-Invenzjoni jew is-Sejbi tas-Salib, kienet issir festa mill-iprem: kant ta' l-ewwel għasar lejliet il-festa fil-ghaxija u quddiesa kantata bil-panigierku f'jum il-festa.(7)

Mhux dan biss. Fil-jiem tar-Randan il-fratelli kienu jiltaqqu fil-Matriċi kull nhar ta' Gimgha biex jgħidu t-talb flimkien u jisimghu meditazzjoni qasira fuq il-hames misteri tat-Tbatija li jingħadu fir-Rużarju. Misteru wara l-iehor kien ikun spjegat lilhom gimgha wara l-oħra minn predikatur li jingħeb upposta.(8)

L-ewwel Vara Kbira.

Il-fratellanza sadattant kompliet tithabat ha

Gesu Inkurunat bix-xewk

tkabbar id-devozzjoni u ssebbah l-artal tal-Kurċifiss. (9) Sa l-1678, l-artal kien sar ta' l-irham u tqiegħdet statwa kbira fuq kull naha ta' Kristu Msallab: tal-Madonna Addolorata fuq naha u ta' San Gwann l-Evangelista n-naha l-oħra. Din tista' titqies bħala l-ewwel vara kbira ta' Ghawdex. Kienu statwi rikki kollha ndurati bid-deheb, li bħal Kurċifiss, aktarx kienu miġjuba minn Ruma. (10)

Meta l-knisja Matriċi l-qadima twaqqgħet dawn kienu mharsa f'ajjeb u fl-1711, meta tlestiet il-knisja l-għdida, kienu mehuda fiha. Tqiegħdu ezatt bħal qabel, fuq artal fuq il-lemin ta' l-artal magħgur. (11) Iktar tard, fl-1736, saret kappella laterali fuq il-lemin tal-magħgur u l-artal bil-fratellanza magħquda miegħu, hađu posthom hemm. (12)

Jingħad li lejn il-bidu tas-seklu tmintax, (13) meta kien qorob lejn it-tmiem il-bini tal-Matriċi l-għdida, kien talab l-għajjuna ta' din il-fratellanza wieħed Sqalli li harab minn pajjiżu u sab kenn f'Ghawdex. Milli jidher dan għe li kien hađem bħala statwarju u għalhekk waslu fi ftehim li l-fratellanza toffrilu biex jitrejjaq u fejn jorqod u hu jagħmel xi statwi li huma jogħgħom jorđawlu, L-offerta

Gesu Redentur

mill-ewwel intgħogħbot u jingħad li tawh kamra li tmiss mal-kappella ta' San Guzepp ġewwa l-Belt l-qadima. Il-kappella, li qajl kienet tintuza, kienet ukoll għad-dispożizzjoni tiegħu.

Il-Fratellanza msemija kienet diġa hasbet biex ikollha l-istarwa tal-hames misteri tat-tbatija li nimerditaw fir-Rużarju, jiġifieri dik ta' Kristu Msallab fuq il-Kalvarju, Issa din il-Fratellanza gietha okkażżjoni sabiha biex tordna lil dan l-Isqalli biex jagħmel l-erba' statwi l-oħra li jfakkruna fl-ewwel erba' misteri tat-tbatija tar-Rużarju Mqaddes. Kienet id-drawwa li kull nhar ta' Gimgha fir-Randan issir priedka fuq il-5 Misteri tat-Tbatija. b'hekk fil-Knisja n-nies kien ikollhom figura tal-misteru li fuqu s-saċerdot ikun jimmedita fil-priedka tiegħu.

Statwi mlibbsin

Fl-1663, ftit snin wara t-twaqqif tal-fratellanza tal-Kurċifiss, il-membri tal-fratellanza tar-Rużarju, li uħud minnhom aktarx kienu l-istess nies, kienu xtraw minn Runa Bambin u ras u idejn ta' Madonna. Imbagħad għamlulha korp, hitulha libsa rikka u bdew johorguha purċissjoni - l-ewwel darba

li ghandha hjiel ta' purciissjoni bi statwa f'Ghawdex (14). Kienet intghogħbot u l-fratelli tal-Kurċifiss qatghuha li jagħmlu l-istawi tagħhom bl-istess mod.

L-isqalli qdiehom mill-ahjar li seta' : ras, par idejn u saqajn għal ta' l-Orazzjoni fl-Ort u l-istess għal ta' l-Ingħobbi. Iżda l-istatwa ta' Kristu mneżżgħa marbut mal-kolonna kellha ssir shiħa. Dik ta' l-*Ecce Homo* jew tal-Porpra kellha ssir shiħa wkoll. Kienu magħmula minn kompożizzjoni ta' ġibs u kartapesta. L-istatwi huma magħmula b'mod li jqanqlu f'min iħares lejhom kompassjoni għal Kristu mgarrab fil-passjoni. L-istorja ta' l-Isqalli m'ahniex ċerti minnha, iżda mingħajr l-icken dubju l-istatwi kienu esegwiti skond it-tradizzjoni statwarja tal-passjoni ta' Sqallija li, flimkien mat-traduzzjoni tal-purciissjonijiet, kienet importata minn Spanja.

Jumejn fuq l-Erbgħa tar-Rmied, fl-ewwel ġimgħa tar-Randan, il-fratellanza kienet tesponi l-ewwel statwa, dik ta' Kristu fl-Ort, fil-korsija tal-Matriċi. U hekk l-istatwa l-oħra fil-ġimgħat ta' wara. F'xi żmien nluħ magħruf fl-istess jum tal-Ġimgħa bdiet issir purciissjoni qasira bl-istatwi, wahda wara l-oħra (15). Kienu l-ewwel purciissjonijiet tal-passjoni f'Ghawdex.

Għadda ż-żmien u d-drawwa mietet. Aktrax li lejn il-bidu tas-seklu dsatax dawn l-istatwi bdew jitniżżlu fil-parroċċa ta' San Gorg minn fejn bdiet tohrog l-ewwel purciissjoni tal-passjoni fil-veru sens tal-kelma (16). Id-drawwa ta' purciissjoni kull nhar ta' Ġimgħa reggħet tqajmet fl-1876 mill-fratellenza tal-Madonna tad-Duluri mwaqqfa' fil-Knisja ta' San Gakbu li kien henim fil-Pjazza tat-Tokk. Kienu jniżżlu l-istatwi mill-Katidral għal San Gakbu u jdawruhom mat-triqat tar-Rabat (17). Biż-żmien dawn il-purciissjonijiet ma baqgħux isiru, iżda sal-lum l-istatwi għadhom jiġu esposti fil-Katidral wahda wara l-oħra mill-ewwel Ġimgħa tar-Randan 'l quddiem.

Il-purciissjoni tal-Passjoni

Intam f'nofs is-snin sittin, Monsinjor Karmelo Scieluna, l-inkarigat mill-hidma pastorali tal-Katidral, flimkien mal-Kumitat tal-Banda *Leona*, li jorganizza l-festi esterui ta' Santa Marija, wera x-xewqa li kien wasal iż-żmien li anki mill-Knisja Katidrali, li kellha l-oqdem statwi tal-passjoni, tibda tohrog

purciissjoni tal-passjoni. L-ewwel wahda harget, kif semmejna fuq il-Hadd 31 ta' Marzu 1968 (18).

Wieċ ta' Kristu Msallab

Id-Duluri

TEXOL

GWT

BIODEGRADABLE SOFT

For Brightest Clothes and
easy dishwashing

TEXOL hu maghruf għall-qawwa tiegħu, kwalita' u tenerezza fuq il-ġilda, li jintuża wkoll għan-nappies tat-trabi u jibżagħlek għal idek. Jibżagħlek ukoll għal flusek għax tuża ftit b'effett kbir!

TEXOL jaħsel platti, dixxijiet u borom li jkun mċappsin bi żjut u xahmijiet. Jintuża wkoll mill-'Confectioneries' u l-'Mechanics'!

TEXOL jaħsel ukoll hwejjeg ta' kull materjal inklużi tas-suf!

TISTA' TUŻA L-ILMA BAHAR

TEXOL jintuża xorta waħda jekk int qiegħed f'xatt il-baħar, fuq yacht, dghajsa jew xi haġ'ohra tal-baħar! Ir-riżultat ikun daqs dak ta' l-ilma helu! Inaddaf ukoll in-nafta li taqbad mal-ġisem fi xtut il-baħar.

F'Għawdex ċempel :

Tel: 553447 (A & G Hili - Mgarr)

Tel: 556098 (Victor Hili & Sons - Mgarr)

Tel: 551555 (Gelluxa Ltd. - Mgarr)

Distributuri f'Malta u Għawdex iċemplu:
825933

l'inhargu hames statwi li jirrapreżentaw il-hames misteri tat-Tbarija: l-erba' l-antiki ta' l-Isqalli u Vara Kbira għada. Mill-qadima dak u żmien kien għadu jeżisti biss Kristu Msallab u mhux maghruf x'sar nuż-żewġ starwi l-oħra. L-istatwi kollha sarilhom vestjarju għid li nħadem minn grupp ta' xebbiet tal-parroċċa. L-ispejjes kollha konessi ma' din il-purċissjoni thallu minn gabriet spontani li għamel Gorg Tabone u diversi persuni oħra fost il-parroċċjoni minn żmien għal żmien.

Ma l-istatwa l-qadima ta' l-Orazzjoni fl-Ort (qiegħed angli, xogħol l-istatwarju Wistin Camilleri (1885-1979). Xogħlu wkoll kienet il-Vara l-Kbira: il-Madonna Addolorata li sarilha stellari tal-fidda, San Gwann u Marija Maddalena. Kristu Msallab kien ingab mill-parroċċa tax-Xewkija għax ma kienx hemm żmien li jsir. Saret qasba tal-fidda tal-Porpra u salib għid tal-gewż għal ta' l-Imghobbi u iehor għall-Vara l-Kbira, it-tnejn xogħol ta' Gorg Farrugia. F'din l-ewwel purċissjoni hadu sehem żewġ baned, il-banda Victory tax-Xaghira imxiet quddiem nett u l-banda Leone akkumpanjat quddiem il-Vara l-Kbira. Damu jiehdu sehem sa l-1975; mill-1976 hadet sehem il-Banda Leone wahedha iżda beda jingieb grupp ta' skawts tas-Salesian Boys' Brigade iduqu l-bjugil u l-tamburlini quddiem l-istatwa tar-Redentur, (19)

li-tieni darba harget nhar Hadd il-Palm, 30 ta' Marzu 1969. Zdiebu żewġ statwi oħra xogħol l-istatwarju Camilleri li kien għal kolloxx originali. Minflok il-Monument, saret statwa ta' Kristu mejjet merrfugħ fuq lizar minn Guzeppi d'Arimatea, Nikodemu u l-Appostlu San Gwann. Il-Madonna tad-Duluri kienet akkumpanjata fil-jagħ tagħha lein il-qabar minn Marija Klefe. Barra dan zdiebu angli iehor ma' ta' l-Orazzjoni fl-Ort u tlesta Kristu fuq is-salib tal-Vara l-Kbira. Saru wkoll dijademi godda tal-fidda għall-istatwi kollha.

Għall-purċissjoni ta' dik is-sena iżżanznu wkoll erbatax-il sultan Rumani, erba' sultani Lhud jerrfugħ muniti ta' Ruma Imperjali, is-Sidna David, tlettax-il kavallier u dja's bandalori, il-bellus irakkmati bid-deheb. L-ewwel waħda kienet iġġib il-kelmiet IL-PASSIONI TA' SIDNA ĠESÙ KRISTU, oħra għal quddiem is-sultani Rumani bi-ntri SPQR, u sebgħa oħra tas-seba' kelmiet li

lissen Kristu minn fuq is-salib u naturalment kostumi għaz-żgħażgħ u t-tfal li refgħuhom.

Harget għat-tielet darba fil-hames Hadd tar-Randan, 15 ta' Marzu 1970. Zdiebu l-istatwa tas-sultan Longinu mal-Vara l-Kbira u sejt globi ta' kristall fin ma' l-istatwi kollha. Barra dan saru wkoll sett ta' seba' bradelli godda għas-sebgħa statwi.

Ir-raba' darba saret lejliet Hadd il-Palm, 3 ta' April 1971, peress li l-hames Hadd tar-Randan inserta hafna rib. Dik is-sena zdiebu l-persunaġġi ta' Abraham u Ibnu Izakk u iżżanznu tmien kurazzji għas-sultani Rumani.

L-erba' purċissjoni ta' wara saru degem fil-hames hadd tar-Randan. Fil-hames waħda, nhar id-19 ta' Marzu, 1972 il-Kor Maria Assunta, li akkumpanja l-purċissjoni mill-ewwel darba li saret zanzan libsa għida. Iżżanznu wkoll sandlijiet tas-sultani Rumani u l-kostumi ta' erba' Appostli. Is-sena ta' wara fit-8 ta' April 1973 inhargu għall-ewwel darba sitt sultani Lhud u erba' membri tas-Sinedriu. Fit-31 ta' Marzu, 1974 hargu għall-ewwel darba t-tmin Appostli l-oħra, kif ukoli San Xmun profeta. Iżżanznet ukoll bandalori għal quddiem tal-Porpra bil-kelmiet: DAN HU S-SULTAN TAL-LHUD. Nhar is-16 ta' Marzu 1975, fl-ibbes għall-ewwel darba persunaġġ li jirrapreżenta 'l Kristu jakkumpanja lill-Appostli sejrini għall-aħħar ċena.

Għall-organizzazzjoni ta' din il-Purċissjoni hadmu bi shif sa mill-bidu Mons. Arcipriet C. Scicluna, Amleto Mompaloe u Gorg Tabone. Illum hemm bosta oħra li mhux possibli nsemmuhom kollha.

Il-purċissjoni nhar il-Gimgha l-Kbira

Id-disa' purċissjoni harget għall-ewwel darba nhar il-Gimgha l-Kbira 16 ta' April 1976. Dan kien possibli wara li ntlahqet mal-Parroċċa ta' San Gorg li jehorgu f'dak il-jum sena kull wieħed. Dik is-sena iżda l-purċissjoni mill-parroċċa ta' San Gorg harget fl-istess jum wara li dahlet dik tal-Katidral (20). Għall-Ewwel darba minflok l-istatwa tad-Duluri u Marija Klefe, inhargu l-istatwa tad-Duluri li kien hemm meqjuma fil-Knisja ta' San Gakbnu fit-Tokk. Il-purċissjoni sa mill-bidu kellha forma ta' *pageant* u kienet tinnix hekk.

1. Il-bjugils u t-tamburlini tas-Salesian Boys' Brigade.
2. Bandalora IL-PASSJONI TA' SIDNA ĠESU KRISTU
3. Ċenturjun Ruman.
4. Salib kbir.
5. Xmun.
6. Tifel bil-kalċi.
7. Tfal biż-żimmarri u oġġetti tal-passjoni.
8. Kristu u l-Appostli.
9. • L-ORAZZJONI FL-ORT.
10. Tfal biż-żimmarri u oġġetti tal-passjoni.
11. Bandalora DAN HU S-SULTAN TAL-LHUD
12. Nies Lhud
13. Is-Sultan David
14. • TAL-KOLONNA
15. Suldati Lhud
16. Bandalora ARAW IL-BNIEDEM
17. Iċ-Ċenturjun
18. Is-Sinedriju
19. Il-Gvernatur pilatu bil-Pagġi.
20. Żewġ suldati Rumani.
21. • L-ECCE HOMO jew TAL-PORPRA
22. erbat iftal iġorru muniti Rumani.
23. Is-Suldati Rumani.
24. • L-IMGHODDI jew IR-REDENTUR.
25. Mosè.
26. Bandalori tas-Seba' Kelmiet.
27. Gużepi d'Arimatea u Nikodemu.
28. Abraham u ibnu Izakk.
29. Il-Kor Marija Assunta.
30. Il-Banda Leone.
31. • IL-VARA L-KBIRA.
32. Il-Kleru u l-Kapitlu tal-Katidral.
33. • KRISTU MEJJET.
34. Il-Kavallieri.
35. • ID-DULURI.

Minn xi snin l'hawn il-Boys Brigade tas-Salezjani qeghdin immmarċjaw qabel l-istatwa tad-Duluri. Nhar it-8 ta' April 1977 il-purċissjoni harġet f'jum il-Gimgha l-Kbira mill-Katidral biss u hekk baqa' jsir fis-snin fard. Fis-snin żewġ il-purċissjoni bdiet tohroġ mill-Katidral f'Hadd il-Palm. Iżda nhar Hadd il-Palm, 19 ta' Marzu 1978, il-purċissjoni ma harġitx minhabba x-xita.

Harġet mill-gdid fit-13 ta' April 1979; fit-23 ta' Marzu; fis-17 ta' April 1981; u fl-4 ta' April 1982. Kull sena baqghu jiżiedu xi persunaggi bibliċi. L-istatwa tal-Madonna tad-Duluri ta' San Gakbu sseflet għall-ahhar darba fl-1981, għaldaqstant fl-1982 inharġet mill-gdid l-istatwa tad-Duluri u Marija Kleofe, il-

purċissjoni kompliet tohroġ kull sena. fl-1 ta' April 1983; fid-7 ta' April 1984 u fil-5 ta' April 1985. Dik is-sena harġet għall-ewwel darba l-istatwa l-gdida tad-Duluri, il-Madonna addolorata taht salib vojti; xogħol ta' bin l-istatwarju Wistin Michael Camilleri, waqt li s-salib inhadem minn Gorg Farrugia. Din l-istatwa hallas għaliha Mons. Isqof N. Cauchi.

Nhar it-23 ta' Marzu 1986 il-purċissjoni kellha tidhol qabel is-soltu għax qattret daqsxejn ix-xita. Fis-17 ta' Marzu 1987, iżżanznu kostumi godda għat-tfal li jerfghu l-bandalori tas-seba' kelmiet u diversi simbli tal-passjoni bħal kalċi, slaleb, imrietel, muniti, u kuruni tax-xewk biex jintrefghu mit-tfal žghar. Il-purċissjoni harġet mill-gdid fis-27 ta' Marzu 1988, u nhar il-Gimgha l-Kbira, 24 ta' Marzu 1989. Dik is-sena bdiet hierġa kmieni hafna u kienet trasmessa diretta fuq it-televiżjoni ta' Malta l-ewwel darba li l-purċissjoni minn Għawdex ixxandret live. Il-purċissjoni harġet mill-gdid fit-8 ta' April 1990; fid-29 ta' Marzu 1991; u nhar Hadd il-Palm, 12 ta' April 1992.

Kienet il-hamsa u ghoxrin sena minn meta bdiet tohroġ il-purċissjoni tal-Passjoni mill-Katidral; minnhom baqghet gewwa darba waħda biss.

Referenzi

- (1) Cf L-Għid ta' L-Assunta numru 3 (1968) 7
- (2) Cf ARCHIVUM EPISCOPALE GAUDISIENSE. Acta Episcoporum (1968) 14/68.
- (3) Cf AEG, Visitatio Pastoralis (1644) 3r.
- (4) Ibid, (1654) 2r.
- (5) Ibid, (1657) 3v.
- (6) Ibid (1663) 3v. Ara wkoll, ibid (1667) 2v.
- (7) Cf AEG, (1673) 35r, kif ukoll AEG, Conti Originali, 59 (1756-61) passim.
- (8) Cf AEG, CO, 59 (1756-61) 44, ahhar li hi mnotata fit-registru kull sena.
- (9) Cf ibid, CO, 89 (1769-72) 31. CO, 111 (1776-78) 47. CO, 177 (1778-80) 54. CO, 129 (1781) passim.
- (10) Cf AEG, VP (1678) 60r.
- (11) Cf ARCHIVUM CATHEDRALE MELITENSE, Misc 188 (=VP (1716)) passim.
- (12) Cf GPE AGIUS DE SOLDNIS, Għawdex bil-graġja tiegħu, fl-Malta 1953, 43.
- (13) Cf JOSEPH BEZZINA, Religion and Politics in a Crown Colony. The Gozo-Malta Story 1798-1864 Valletta 1985, 115.
- (14) Cf AEG, VP (1663) 36v.
- (15) Cf JOSEPH BEZZINA Religion and Politics, 115 nota 108.
- (16) Cf Il-Purċissjoni tal-Gimgha l-Kbira f'Malta u Għawdex, Pietà/Malta 1992, 181-189.
- (17) Cf KOLI APAP, Pagna gdida li-istorja tal-Katidral, f'Berqa (28 Mar 1968) 7.
- (18) Għat-taħnif kull li ġej, cf il-magazin li tohroġ darba fis-sena mill-parroċċa tal-Katidral, L-Għid ta' L-Assunta minn numru 3 (1968) sa numru 26 (1991) passim. Ara wkoll għat-żminijiet ta' x-xita ta' Aurora. Lehen il-Banda Leone minn numru 1 (Aww 1984) sa numru 24 (Ġun 1991).
- (19) Cf GRAZIO A. GRECH Il-Banda Leone u l-Gimgha l-Kbira f'Graġja tas-Socjetà Ikarmonika Leone, Għawdex, f'Għawdex 1988, 71-74.
- (20) Ibid, 72.

***Iż-Żjara bir-Ritratti tal-Maesta Taghha
r-Regina ta' l-Ingilterra,
Elizabetta II
fil-Katidral ta' Ghawdex
Nhar it-30 ta' Mejju 1992***

***Il-Maesta Taghha, ir-Regina Elizabetta II qed tammira l-
istatwa ta' l-Assunta, meqjuma fil-Katidral t'Ghawdex.***

▲ *Il-Maesta Taghha, ir-Reġina Eliżabetta II, tinsab diehla l-Katidral*

▼ *Il-Maesta Taghha, ir-Reġina Eliżabetta II, flimkien ma' l-Eċċ.za Tieghu Mons. Isqof N. Cauchi.*

▶ **Il-Maesta Taghha, ir-Reġina Elizabetta II, tammira l-bust ta' S. Ursula fil-preżenza ta' l-Eċċ.za Tiegħu l-President ta' Malta u Eċċ.za Tiegħu Mons. Isqof. Fl-Ingilterra hemm legġenda konnessa ma' din S. Ursola.**

▼ **Mons. Arcipriet fil-preżenza ta' Mons. Isqof N. Cauchi jieh u b'idejn id-Duka ta' Edinburgh, huwa u diehel il-Katidral.**

▲ Mons. Arcidjaku G.B. Gauci f'isem il-Kapitlu joffri rigal ta' tifikira lir-Reġina Elizabetta II. Ir-rigal kien jikkonsisti f'ritratt bil-kulur tal-koppla finta tal-Katidral fi gwarniġġ tal-fidda.

▼ L-Altezza Tieghu d-Duka ta' Edinburgh, Philip, jiffirma l-'Visitors Book' fil-preżenza tal-Maesta Taghha r-Reġina Elizabetta II, tal-Eċċ.za Tieghu l-President ta' Malta, tal-Eċċ.za Mons. Isqof Nikol Cauchi.

KRONAKA TAL-PARROĊĊA

1991 - 1992

**INGHAQDU
MAL-KOMUNITA'
PARROKKJALI
1991-92**

Awissu 10	Flavio	Raffaele u Doreen Gerardi
Awissu 10	George	Maurice u Salvine Zammit
Awissu 18	Christian	Raymond u Susann Zammit
Awissu 31	Marla	Joe u Sonia Mercieca
Settembru 22	Francesca	Taddeo u Victoria Mizzi
Ottubru 20	Mark	Joseph u Salvina Portelli
Ottubru 31	Karl	Paul u Michelina Scieluna
Novembru 3	Anton	Grezzju Dr u Maria Mercieca
Novembru 16	Christian	Anton u Marija Cordina
Diċembru 15	Sean Paul	Joseph u Georgina Caruana
Diċembru 28	Maria	Adrian u Bernarda Agius
Diċembru 29	Michelle	Louis u Jacqueline Grech
Jannar 16	Lara Maria	Alfred u Gorga Camilleri
Jannar 18	Clint	Charles u Mary Ann Mercieca
Jannar 26	Glenn Owen	Raymond u Evelyn Spiteri
Frar 1	Jesmar	Charles u Mary Grace Grima
Frar 16	Grazielle	Alfred u Koronata Fiteni
Frar 21	Marija	Vincenza u Josephine Zammit
Marzu 14	Francesca	Emanuel u Michelina Scerri
Marzu 29	Sara	George u Josette Portelli
April 5	Daniel	Joseph u Gina Azzopardi
April 18	Marla	Saver u Celestina Grech
April 25	Lucas	Marco u Marion Cordina
April 26	Roberta	Joe u Mariella Sciortino
Mejju 9	Sharon	Joe u Mariella Sciortino
Mejju 10	Joshua	Julian u Margaret Zammitt
Mejju 17	Eric Joseph	Anthony u Doreen Bajada
Mejju 24	Jeremy	Anton u Bella Maria Cassar
Mejju 24	Vanessa	Eugenio u Alda Bugeja
Mejju 30	Clair	Michael Dr u Carol Caruana
Ġunju 7	Manuel	Raymond u Salvina Gatt

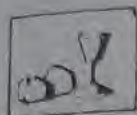
PARDI MOTORS LTD.

N.B. Republic Street,
Victoria, Gozo.

Telephone

556678 - 553744

- AUTO DEALERS
- AUTO SERVICE & SPARES
- PANEL BEATING
- SPRAY PAINTING
- TYRE & RADIATOR REPAIRS

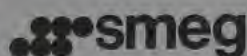
Attard Joseph	14, Capuchins' Str., Vict.	Louis
Azzopardi Paul	'Edelwise', 14 Forn il-Ġir Str., Vict.	Joe
Bajada Elise Anne	'Ausilia', Sta. Domenica Str., Vict.	Frank
Bajada Rodianne	16, Ghedrin Str., Vict.	Joe
Bezzina Walter	Flat 4 Salvatur Flats Triq il-Luzzu M'Forn	Emanuel
Borg Charlene	'Jessica' Triq Papa Ġwanni Pawlu II Vict.	Ronald
Buttigieg Marvin	Blk. G5 G.H.E. Sannat Rd., Vict.	Emanuel
Buttigieg Raymond	41 By The Bastion Rd., Vict.	John
Camilleri Patricia	'L-Assunta' Triq Wied Sequer, Vict.	Paul
Camilleri Renese	22 Fortunato Mizzi Str., Vict.	John
Cardona Johanna	106 Palm Str., Vict.	Francis
Debono Joseph	St.Rita 39 Sir Luigi Camilleri Str., Vict.	Anton
Debrincat Charlene	50 St.Ursola Str., Vict.	Salvu
Dimech Mary Jude	St.Joseph Patri Magri Str., Vict.	Paul
Farrugia Christopher	71 Mattia Preti Str., Vict.	Mario
Farrugia Franklin	39 Carmel Str., Vict.	Joseph
Farrugia Katie Anne	124 St.Ursola Str., Vict.	Toni
Grech Caroline	N.B. Ġuże' Labre Str., Vict.	Marie
Grech Christabelle Marie	'Ave Maria' St.Leonard Str., Vict.	Joseph
Grech Frances	11B Triq Wied il-Lunzjata Vict.	Joseph
Grech Maria	7 Sabina Sqr., Vict.	Anthony
Grech Sandro Charles	'Casa San Siro' Triq l-Ewropa Vict.	George
Grech William	'Gelmus' Triq Papa Ġwanni Pawlu II Vict.	Carmelo
Hili Carrie	N.B. St.Leonard Str., Vict.	Pupul
Lanzon Michael	'Paulsyl', Fortunato Mizzi Str., Vict.	Paul
Mompalao Greta	Blk. A. Flat G.H.E. Sannat Rd., Vict.	Walter
Muscat David	N.B. Gerduf Str., Vict.	Joseph
Saliba Mario	31 De Soldanis Str., Vict.	Joe
Sciberras Dorianne	2 Żenqa Str., Cathedral Sqr., Vict.	PeterPaul
Scicluna Ian	'Maria' Arch. P. Pace Str., Vict.	Paul
Vella Charmaine	'Hedera' Manuel Dimech Str., Vict.	Joe
Vella Dorelle	67 Mattia Preti Str., Vict.	Frankie
Vella George	Plot 23 Forn il-Ġir Str., Vict.	Joseph
Vella Mark	'Casa Vella' Capuchins' Str., Vict.	Louis
Vella Peter Paul	Blk. H.A. Flt.3 Sannat Rd., Vict.	Anthony
Veranneman Thomas	'Cactus Grove' 8 Birbuba Str., Gharb	Thomas
Zammit Anthony	St.Anthony Dawwara Str., Vict.	Paul
Zammit Charlene	70 Arch. Priest Cassar Str., Vict.	Joseph

**ITAL LI
RĊIEW
IL-GRIZMA
TA' L-ISQOF
1992**

Abela Tania	89, Palm Str., Vict.	Joe
Buttigieg Maureen	4 G.H.E. Sannat Rd., Vict.	Victor
Camilleri Eileen	Plot 13, F. Mizzi Str., Vict.	Joseph
Camilleri Manuel	6 Main Sqr., Vict.	Alfred
Camilleri Paul	32, Kercem Rd., Vict.	Michael
Camilleri Pierre Paul	N.B. Karlo Galea Str., Vict.	Paul
Caruana Alex	'Emerald' Capuchins' Str., Vict.	Anthony
Cassar Mario George	25 Assumption Str., Vict.	Carmelo
Cutajar Kenneth	32 Mattia Preti Str., Vict.	Emanuel
Farrugia Emanuel J.	Mons Luigi Vella Str., Vict.	Joseph
Farrugia Manuel	39, Carmel Str., Vict.	Ronnie
Farrugia Frank	'New Harmony' Borg Gheritu Str., Vict.	Paul
Farrugia Isabella	5 Marramoleda Sir Paul Boffa Str., Vict.	George
Farrugia Louise Anne	15 Wied Sara Str., Vict.	Anthony
Farrugia Sabrina	'Stepping Stone' St. Leonard Str., Vict.	Raymond
Galea Angela	'Papillon Hse' Forn il-Gir Str., Vict.	George
Gatt Maureen	'Holy Mary' Ghedrin Str., Vict.	Nicholas
Grech Jean Paul	'Maria' F. Mizzi Str., Vict.	John
Gatt Maureen	'John Mary' Gilju Str., Vict.	Emanuel
Grech Joseph	'My Pearl' Arch. PP. Pace Str., Vict.	Saviour
Grech Ruben	18 Providence Str., Vict.	Frank
Grech Warren	Mro. Giardini Vella Str., Vict.	Henry
Magrin Franco	34 Mattia Preti Str., Vict.	George
Mercieca Matthew	43 Kercem Rd., Vict.	Euchar
Mizzi Kevin	45 Mizzi Str., Vict.	Walter
Mompalao Eve Pauline	Flat 3 Block A Tač-Cawla Vict.	Saviour
Muscat Philip	N.B. Guze Ellul Str., Vict.	Mario
Pace Peter	Blk. D, Flat 8, Sannat Rd., Vict.	Anton
Portelli Ferdinand	'Raindrops', Borg Gheritu Str., Vict.	Sam
Sacco Natasha Georgette	16 Mons. P. Pace Str. Vict.	Michael
Said George	139 Anton Tabone Str., Vict.	George
Saliba Michael	'Chipley' P.G. Camenzuli Str., Vict.	Josef
Saliba Silvano	John Paul II Str., Vict.	John
Spiteri Vict.or	Blk. E.A. Flt. 6 Sannat Rd., Vict.	Antonia
Sultana Kevin Ron	c/o 'Lumar', Qasam San Gorg, Vict.	Francis
Vella Charla Pia	69 D. Pawl Micallef Str., Vict.	George
Vella Larry	'Maple Leaf P.M. Magri Str., Vict.	George
Vella Muscat Keith	'Gorvey' Qasam San Gorg, Vict.	Toni
Zahra George Josef	'Madonna ta' Pinu' Sta. Domenica Str., Vict.	
Zammit Maria Sabina	51 Assumption Str., Vict.	

**THE BEST
FROM THE BEST**

Built-In and Free Standing Fridges, Fridge / Freezers,
Gas & Electrical Cookers, Washing Machines, Dishwashers and Minibars.

Miele

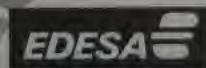
Washing Machines, Tumble Dryers, Spin Dryers,
Dishwashers, Built-In Electric Hob and Ovens, Built-In Fridge / Freezers

Creda

Electric Cookers, Built-In Electric Hobs and Ovens,
Microwave Ovens, Washing Machines, Tumble Dryers & Spin Dryers.

NEW WORLD

Gas Cookers and Built-In Hobs and Ovens

Washing Machines and Refrigerators

Fridge / Freezers, Chest and Upright Freezers

Forestals

Pope John Paul II Street, Victoria, Gozo. (On the Way to Ta' Pinu)

Tel: 551234

**DAWK LI NGHQAQDU
FIS-SAGRAMENT
TAŻ-ŻWIEĠ
1991-1992**

Ġunju 29
 Lulju 2
 Awissu 4
 Awissu 10
 Awissu 13
 Awissu 24
 Settembru 7
 Settembru 14
 Settembru 21
 Settembru 21
 Settembru 22
 Settembru 28
 Settembru 29
 Ottubru 27
 Jannar 4
 Mejju 30
 Mejju 31
 Ġunju 7
 Ġunju 14
 Ġunju 20
 Ġunju 21
 Ġunju 28

Anthony Bajada u Doreen Zammit
 Carmelo Aquilina u Mary Jane Xerri
 Pietru Pawl Camilleri u Natalina Mejlak
 Joseph Micallef u Roberta Vella Muscat
 Frans Debrincat u M'Assunta Tabone
 Mario Calleja u Lina (Mikelina) Mizzi
 Joseph Grech u M'Josette Pavia
 Joseph Debrincat u Aurora Apap
 Carmel Cassar u Giovanna Mercieca
 Romeo Gregory Ruben u M'Assunta Scicluna
 Joseph Refalo u Rosalia Carmela Skritt
 Emanuel Butigieg u Josephine Bonnici
 Peter Paul Grima u Magdalena Formosa
 Joe Caruana u Mary Louise Grech
 M'Anġlu Haber u Rozanna Galea
 Brian Gauci u Frances Curmi
 Valentino Cassar u Roberta Hili
 Mark Grech u Astrid Vella Muscat
 Sam Mercieca u Karen Crispin
 Anthony Cauchi u Gina Scerri
 Manwel Bonnici u Miriam Grech
 Joe Vella u Michelle Farrugia

**DAWK LI DAHLU
JISSAFFEW FIL-
PURGATORJU
1991-1992**

Lulju 25
 Awissu 26
 Settembru 7
 Settembru 17
 Ottubru 4
 Ottubru 5
 Ottubru 26
 Novembru 17
 Novembru 29
 Dicembru 13
 Jannar 8
 Jannar 10
 Jannar 10
 Frar 10
 Frar 17
 Marzu 10
 Marzu 12
 Marzu 16
 Marzu 21
 Mejju 11
 Mejju 27
 Mejju 30
 Ġunju 20
 Lulju 3
 Lulju 3

Francesca Attard
 Michael Grech
 Marija Debrincat
 Carmelo Farrugia
 George Zammit
 Tereza Vella
 Carmela Attard
 M'Angelo Cordina
 M'Anna Zammit
 Francesca Mercieca
 Vittorina Mejlak
 Vincenzo Cordina
 Ginisja Camilleri
 Ġużepp Camilleri
 Ġorga Cauchi
 Pawlu Grech Scerri
 Grezzja Micallef
 Ġużepp Gatt
 Pawla Abela
 Vitor Sultana
 Anton Portelli
 Carmelo Digidomini
 Carmelo Pavia
 Carmelo Lanzon
 Mro. Joseph Farrugia

GRAJJJET IMPORTANTI FIL-KALENDARJU TAL-PARROĊĊA TAL-KATIDRAL T'GHAWDEX (AWISSU 1991 - ĠUNJU 1992)

6-8-91

Hruġ ta' l-istatwa ta' l-Assunta min niċċa fost il-kant ta' l-innijiet marjani.

10-8-91

Inżamm Festival Marjan li kellu rispons u organiżazzjoni mill-aqwa.

15-8-91

L-GHID TA' L-ASSUNTA. Mons. Isqof mexxa l-Konċelebrazzjoni ta' l-okkazzjoni u ghamel omelija fuq l-Assunta. Eluf kbar ta' nies miż-żewġ gzejjer żaru l-Knisja Katidrali.

16-9-91

Tfakkar għeluq il-127 sena mit-twaqqif tad-Djoċesi.

29-9-91

Inżamm JUM IL-KATEKIŻMU bhala thejjiġa għas-Sena Kateketika (1991-92)

1-10-91

Mons Arcipriet qaddes fiċ-Ċentru Parrokkjali għat-tfal bhala ftuh tas-Sena Kateketika.

8/12-10-91

Saru ċelebrazzjonijiet speċjali biex ifakkar għeluq il-275 sena mill-Konsagrazzjoni tal-Knisja Katidrali. Saru dawn l-attivitajiet: (a) quddies bl-omelija fil-Katidral għat-tfal ta' l-iskejjel Primarji u għall-istudenti tal-iskejjel Sekondarji tal-Gvern u tal-Knisja; (b) Mons. Isqof N. Cauchi mexxa Konċelebrazzjoni l-aktar solenni fil-11 t'Ottubru, il-jum tal-

Konsagrazzjoni tal-Katidral. Il-mużika kienet taht id-direzzjoni ta' Mro. Dun Martin Portelli; (c) Prayer-Group għall-Monsinjuri f'Manresa Hse. u ikla flimkien f'Palazzo Margerita; (d) Ghotja ta' LM1,000 lis-Seminarju mir-rev.mu Kapitu Katidrali.

10-11-91

Bdiet il-Mini-Missjoni fil-Parroċċa li fiha jkun hemm priedki għall-Kategoriji kollho tal-Parroċċa.

11-10-91

Żar il-Katidral l-Arcisqof ta' l-Algier u l-Vigarju Generali Lagoner.

21-11-91

Inżamm JUM RADD IL-HAJR lil Alla fil-Parroċċa

24-11-91

Inżamm JUM IL-KARITA' fil-Parroċċa.

1-12-91

Bdew il-priedki ta' l-Avvent. Il-Kwarezimalista ta' din is-sena kien Dun Mario Grech.

14-12-91

Bdiet in-Novena tal-Milied għat-tfal fiċ-Ċentru Parrokkjali kif ukoll għall-kbar fil-Katidral.

25-12-91

Mons. Isqof N. Cauchi mexxa l-Konċelebrazzjoni tal-Lejl u ta' bi Nhar tal-Milied.

26-12-91

Harga speċjali għall-Grupp vokazzjonali tal-Parroċċa. Kienet tikkonsisti f'parti spiritwali u parti rikreativa.

31-12-91

Mons. Isqof imexxi l-Konċelebrazzjoni ta' Radd il-Hajr Jum ta' Adorazzjoni Ewkaristika.

1-1-92

Mons. Isqof imexxi l-Konċelebrazzjoni ta' JUM IL-PACI.

5-1-92

Mons. Isqof mexxa il-Pontifikal ta' l-Epifanija.

31-1-92

Inzamm JUM IĊ-ĊENTRU PARROKJALI. Saru bosta attivitajiet.

10-1-92

Zar il-Katidral il-Kummissarju Għoli Ingliż għal-Malta.

2-2-92

Mons. Isqof mexxa l-funzjoni tat-Tberik tax-Xema'.

4-3-92

Mons. Isqof mexxa l-funzjoni tat-Tberik ta' l-Irmied fil-bidu tar-Randan.

7-3-92

Fethet il-Gimgha tal-Parroċċa. Saru bosta attivitajiet għall-parruċċani kollha. Il-Parruċċani mejtin ma ġewx minsija. Saret quddiesa b'suffraġju ta' ruhhom fiċ-Ċimiterju ta' S. Marija.

15-3-92

Ġiet trasmessa quddiesa minn fuq TVM għal Malta u Għawdex bħala għeluq il-Gimgha tal-Parroċċa. Qaddes Mons. Arċipriet u kanta l-Kor 'Maria Assunta' tal-parroċċa tal-Katidral.

16-3-92

Bdew l-Eżerċizzi għaž-Żgħażaġh fiċ-Ċentru Parrokkjali.

22-3-92

Bdew l-Eżerċizzi għal kulhadd u għall-koppji minn Dun Alfred Micallef.

9-4-92

Inzamm il-Katidral Konċelebrazzjoni l-

aktar Solenni li tmexxiet minn Mons. Isqof N. Cauchi biex biha jfakkargħeluq il-25 Sena mill-Konsagrazzjoni Episkopali Tiegħu. Kienu preżenti l-Eċċ.za Tiegħu n-Nunzju Apostoliku għall-Gżejjer Maltin Mons. Pier Luigi Catta u l-Eċċ.za Tiegħu l-Arċisqof ta' Malta Mons. Guzeppi Mercieca.

10-4-92

Saret il-Festa tal-Madonna tad-Duluri.

12-4-92

Harget il-Purċissjoni tal-Passjoni mill-Katidral. Fiha jieħdu sehem madwar 300 persuna.

12/19-4-92

Mons. Isqof mexxa l-funzjonijiet tal-Gimgha Mqaddsa.

14-4-92

Saret il-'VIA MATRIS' mat-triqat Antonio Maffia u Borg Gheritu. Saret ukoll iċ-ċelebrazzjoni ta' quddiesa.

29-4-92

Tfakkargħeluq is-36 sena mid-dhul ta' l-istatwa ta' l-Assunt fil-Katidral. Din l-istatwa ġiet regalata mis-Soc. Fil. 'Leone'. Għal din l-okkażzjoni saret quddiesa bl-omelija ta' l-okkażzjoni minn Mons. Arċipriet.

24/31-5-92

Inzamm il-Gimgha Ewkaristika-Liturgika li fiha ġew amministrati s-Sagramenti tal-Magħmudija, tal-Grizma ta' l-Isqof, tal-Grizma tal-Morda u taż-Żwieġ. Inzamm ukoll l-Ewwel Tqarbina.

7-6-92

Mons. Isqof mexxa l-Konċelebrazzjoni ta' Ghid il-Hamsin.

15-6-92

Zar il-Katidral l-Eċċ.za Tiegħu Mons. Arċisqof Emanuel Gerada, Nunzju Apostoliku għall-Irlanda. Fl-Istess okkażzjoni zar il-Katidral Mons. Michael Moloney li jkteb fir-Rivista ta' l-Apostolat tat-talb.

27-6-92

Mons. Isqof mexxa Konċelebrazzjoni lil fiha ġew Ordinati żewġ saċerdoti godda.

BRITANNIA SERVICES LTD.

173, MELITA STREET, VALLETTA.

Tel: 238039 / 245418

LOURDES

Il-kumpanija taghna hija Agenzija ta' l-ivvjagġar.

L-Aġenzija taghna għandha programm shih ta' ġita għal Lourdes fuq tiġiriet diretti ta' l-Air Malta bi prezzijiet tajbin u lukandi mill-aqwa fuq basi ta' FULL BOARD.

DIRECTORS: E. PACE BONELLO, L. L. BONELLO, N. FARRUGIA, A. TABONE

IL-LIBRERIJA PARROKJALI TAL-KATIDRAL T'GHAWDEX

Il-Librerija tal-Parroċċa tal-Katidral f'Ghawdex issa ilha għaxar snin shah toffri s-servizzi tagħha għat-tagħlim, tagħrif, kultura u anke passatemp lill-pubbliku tal-Gżira Ghawdxija. Il-Librerija bdiet bi ftit kotba li l-Arċidjaku Mons. Pawlu Cauchi kien halla biex jingħataw lill-Knisja Katidrali wara mewtu. Minn dawk il-ffit mijiet ta' kotba li halla Dun Pawl, il-Librerija, illum saret tippossiedi 'l fuq minn tletin elf ktieb, fosthom bosta enċiklopediji u kotba rari. Ir-reġistru ta' l-akkwisti tal-Librerija juri li l-akkwist tal-kotba jsir bir-rata ta' 3000 ktieb fis-sena jew medja ta' 9 kotba kull gurnata li tghaddi. Dan biex ma nsemmux in-numru konsiderevoli ta' diski u awdjo-cassettes kif wkoll għajnunit awdjo-visuali speċjalment bibbliċi li għandna fil-Librerija.

Matul dawn l-għaxar snin li għaddew, speċjalment f'dawn l-aħhar sentejn, in-numru ta' Ghawdxin li qed jibbenefikaw mis-servizzi tal-Librerija baqa' dejjem jiżdied. Bosta studenti ta' livell sekondarju u terzjarju qed ifittxu u jsibu fil-Librerija tal-Katidral kull xorta ta' materjal meħtieġ biex jirnexxilhom iwettqu l-'assignments' u l-proġetti skolastiċi tagħhom. U dan huwa possibbli għaliex issa l-Librerija tippossjedi numru konsiderevoli ta' kotba li fil-Gżira tagħna kien xi fitt diffiċli biex issibhom: arkitettura, arkijoloġija, arti, xjenza naturali kif ukoll xjenzi soċjali, psikoloġija u filosofija, drama u mużika.

Ma għandniex xi ngħidu, bħala wahda fost l-akbar libreriji tal-Knisja f'Malta u Ghawdex, il-Librerija tal-Katidral għandha numru kbir ta' kotba reliġjużi: teoloġija morali u dommatika, teoloġija soċjali, 'spiritwalita' Storja tal-Knisja u fl-aħhar imma mhux l-inqas, numru kbir ta' testi tal-Bibbja, kummentarji u eseġeżi tal-Bibbja.

Is-sezzjoni tat-Tfal (Juvenile) fiha 'l fuq minn tliet elef ktieb li jappellaw għall-etajiet minn pre-kinder sa 'higher secondary'. Huwa ta' sodisfazzjon għalina li naraw tfal kważi mill-irhula kollha ta' Ghawdex li jġu regolarment jissellfu kotba mill-Librerija tagħna.

Sezzjoni oħra ta' kotba li kull ma jmur qed issib aktar appell speċjalment fost l-anzjani hija s-sezzjoni tal-'Large-print Books', kotba b'tipi kbar. Jissellfu minn dawn il-kotba mhux biss dawk li jkollhom nuqqas ta' vista imma anke oħrajn għax jgħidu li wiehed jista' jaqra kemm irid anke mindud fis-sodda bla ma jgħajji għajnejh.

Mill-banda l-oħra, il-Librerija tal-Katidral għandha sezzjoni li għadha mhix żvilluppata biżżejjed; għadha fitt dgħajfa. Din hija s-sezzjoni tal-Melitensia. Dan huwa dovut għal fatt li l-kotba Maltin huma għoljin fil-prezz u donazzjonijiet ta' kotba tal-Melitensia huma limitati.

Is-Sur Anton Farrugia jgħallew Ir-Reliġjon għal l-A' Level

LL ADRO

Il-Figurini

li

l-aktar jinxtraw fid-dinja

Issibhom ghand:

PRESTIGE, GIFTS OF QUALITY

2, Sir Adrian Dingli Street,

Victoria, Gozo.

(Fejn it-Tokk)

Niehu l-opportunità ta' dan artiklu biex insemmi għall-inqas benefattur wiehed, benefattur ewlieni; u dan huwa Father Tony Mercieca ta' Florida, l-Amerka. S'issa bagħtilna mal-24,000 ktieb jigiġifieri matmenin fil-mija tal-kotba kollha li għandna. Mal-kotba, Fr. Tony jibgħat ukoll mijiet ta' diski L.P. u awdjo-cassettes. Minn dawn il-Librerija issa tippossiedi 'l fuq minn 1000, il-bieċa l-kbira mużika klassika u operistika. Fr. Tony jibgħat materjal għar-reading-room li jasilna regolarmet kull ġimgħa.

Il-kumitat tal-Librerija mhux kuntent li jislef il-kotba u jipprovdi servizz ta' informazzjoni lill-membri. Il-kumitat jorganizza, bil-ghajnuna ta' xi żgħażaġh, korsijiet ta' Religjon f'livell Ordinarju u f'livell Avanzat li għalihom jattendu numru sabih ta' studenti. Il-kumitat iħoss li għandu jirringrazzja lill-Arċipriet tal-Parroċċa, Mons. Carmelo Scicluna li hu president onorarju tal-Kumitat ta' l-ghajnuna kbira li joffri biex il-librerija, li bdiat bl-inizzjattiva tiegħu, tkompli dejjem tavanza. Barra donazzjonijiet ta' flus li perjodikament joffri lil librerija, huwa spiss ikun strumentali biex il-librerija takkwista donazzjonijiet ta' kotba minn għand ambaxxati u parruċċani.

Kelma ta' hajr tmur ukoll għall-ministeru għal Ghawdex li għal żewġt isjuf shah bagħtilna numru ta' student-workers biex jahdmu fil-Librerija. Matul is-sajf li għadda imnaxxielna ndaħhlu fil-'computer' mas-16,000 ktieb. Dan kien elf ktieb iżjed milli ippanajna bil-minuta u nofs għal kull ktieb. Nisperaw li is-sajf inlestu l-kompjuterazzizzjoni. Meta nlestu dan li jgħidulu 'Book recording' nagħtu bidu għal 'Book movements' li hija l-kompjuterazzizzjoni kompleta tas-servizz biblijotekarji. Nisperaw li sal-Milied ta' din is-sena nkunu lhaqna dan il-ghan.

Nispiċċa b'daqxejn ta' appell. Kif għidt qabel, is-sezzjoni tal-Melitensia għadha daqxejn fqira. Min ikollu kotba jew rivisti bil-Malti moderni jew antiki, anke jekk ikunu fi stat xi ftit imkabar, u jixtieq joffrihomna, jkun qed jagħmel servizz siewi lil-Librerija tagħna.

Mrs. Nadette Refalo toffri lill-Arċipriet xi kotba għal din il-Biblijoteka

L-istess ngħidu għall-kotba tat-Tfal. Ikollok kemm ikollok kotba 'juvenile' qatt m'hu biżżejjed. Aktar ma jkun hemm għażla u varjeta' aktar ikollhom fejn jixxalaw t-tfal. Min ikun irid jagħmel offerta ta' kotba jkellem lill-Arċipriet Mons. Scicluna jew lil Librar, is-sur Anton Farrugia.

Il-Librerija tkun miftuħa kull jum tal-Ġimgħa mis-6.00p.m. sat-8.00p.m. u l-Hadd mil-10.00a.m. sa nofs in-nhar.

Anton Farrugia

HAJJA PASTORALI FIL-PARROĊĊA BIR-RITRATTI

Ta' kull sena tinzamm purċissjoni bil-Bambin tal-Milied miċ-Ċentru Parrokkjali għall-Katidral f'għeluq in-Novena tal-Bambin Ġesù. Din hi l-purċissjoni tal-Milied tas-sena 1991.

Ta' kull sena jiġi mtella' bix-xorti Bambin tal-Milied fost it-tfal li jattendu għan-Novena tal-Milied. Mons. Arcipriet joffri dan il-Bambin lit-tifel li tela' fil-Bambin fis-sena 1991.

F'Jannar ta' kull sena jinżamm Quiz Bibliku. Dawn huma t-tfal li din is-sena hadu sehem f'dan il-Quiz. Mexxa l-Quiz is-Sur Anton Farrugia.

Mons. Arcipriet C. Scicluna joffri ktieb lil wiehed mit-tfal li hadu sehem fil-Quiz Bibliku.

TRAVEL

L-AĠENZIJA TAL-IVVJAĠĠAR B'SERVIZZ MILL-AHJAR

BILJETTI TAL-AJRU, VAPUR JEW TREN;
AKKOMODAZZJONI GHAL INDIVIDWI JEW GRUPPI
ARRANGAMENTI SPECJALI GHALL-HONEYMOON;
EXCURSIONS U TRANSFERS B'TAXI JEW COACH;
ĠITI FI GRUPPI; SERVIZZ TA' VISA;
ASSIKURAZZJONI GHAL WAQT L-IVVJAĠĠAR;
OFFERTI SPECJALI GHALL-ISTUDENTI U ŻGHAŻAGH.

**Meta tkun ser issiefer
ghaddi sal-uffiċċju taghna**

45, Pjazza San Franġisk, Victoria, Ghawdex.

Tel: 553977 / 558415

Mons. Arcipriet C. Scicluna qed ibierek il-qabar fejn hemm midfun Mons. T. Gatt, wiehed mill-benefatturi tal-Katidral fl-okkazzjoni ta' eghluq il-25 sena mill-mewt tieghu (1966-1991). Din iċ-Ċeremonja saret f'Novembru 1991.

Ta' kull sena tinżamm il-Mejda ta' l-Appostli fiċ-Ċentru Parrokkjali kull nhar Hamis ix-Xirka. Mons. Arcipriet ibierek din iċ-Ċena.

L-Investment barrani TIEGHEK fil-qabda.

Il-Bank of Valletta t'numru kbir ta' ferghat imxerda madwar Malta u Għawdex. JOFFRILEK il-possibilita' li jkollik kontijiet ta' flus barranin hawn Malta.

Il-Bank of Valletta jzomm kontijiet li parti i kbira tal-muniti barranin bħal L-Isternina, il-Mark Germaniz, id-Dollari Amerikan, id-Dollari Awstraljan. Dawn il-kontijiet barra min- rai

favorevoli ta' imghax li jthallas kull tliet xhur jagħtuk l- opportunita' li tiddepozita, tiġbed jew taqleb il-muniti mingħajr l-korrispondenza ma' bank. B'hekk, INTI stess lista maddem l- investment barrani tiegħek.

Għal aktar tagħrif mur t xi fergha tal-Bank of Valletta f'Malta u Għawdex.

Bank of Valletta

L-Aqwa Bank f'Malta

Ta' kull sena Mons. Isqof jindirizza t-tfal li jkunu sa jirċievu s-Sagrament tal-Grizma ta' l-Isqof. L-Isqof N. Cauchi qed jindirizza dawn it-tfal ta' din is-sena 1992.

It-tfal li din is-sena 1992 rċievew is-Sagrament tal-Grizma ta' l-Isqof flimkien ma' l-Isqof u l-Arċipriet.

Body components

BAP

BRONZSONS AUTO PARTS LTD.

28/12, Brared Street, B'Kara, Malta

Tel: 442119 - 446646 - 442212

Fax: 441921

It-tfal li din is-sena 1992 rċievew l-Ewwel Tqarbina Dimkien ma' l-Isqof u Mons. Arcipriet.

Din is-sena sar quiz dwar il-hajja ta' l-Isqof Mons. N. Cauchi fl-okkazzjoni ta' eghluq il-25 sena mill-ordinazzjoni Episkopali tiegħu. Dan il-quiz mexxieh is-Sur Anton Farrugia u nżamm f'bosta skejjel tal-Gvern u tal-Knisja. Dawn huma t-tfal li hadu sehem f'dan il-quiz.

PROGRAMM TA' ĊELEBRAZZJONIJIET LI JINŻAMMU FIL-KATIDRAL T'GHAWDEX FL-OKKAŻJONI TAL-FESTA TA' SANTA MARJA

29 ta' Lulju: L-ahhar Erbgha qabel il-Kwindiċina: Jum ir-Rikonċiljazzjoni.

Fid-9.00 a.m. Fie-Centru Parrokkjali Servizz Penitenzjali għall-grata ahjar mis-soltu. Ikun hemm konfessuri barranin.
Fis-7.00 p.m. Patri Klement Azzopardi OCD f'quddiesha jagħmel omelija bis-sugġett: Il-Vergni Mberka l-Ewwel Appostlu tal-Knisja.

30 ta' Lulju, il-Hamis: Jum il-Presbiterju u l-Kunsill Parrokkjali.

Mid-9.15 a.m. sal-10.00 a.m. Adorazzjoni Ewkaristika għas-Sacerdoti tal-Parroċċa u għall-membri tal-Kunsill Parrokkjali fil-Konservatorju ta' l-Isqof.

Fil-10.00 a.m. Konferenza min Mons. Isqof dwar l-ispiritwalita' Marjana.

Fil-10.45 a.m. Break u wara diskussjoni dwar akatar animazzjoni fil-hajja tal-Parroċċa.

Fil-12.15 p.m. Ikla flimkien.

Fis-7.00 p.m. Patri Klement Azzopardi OCD f'quddiesha jagħmel omelija bis-sugġett: Il-Vergni Marija; Xbieha tal-Knisja.

Il-quddiesha ikun b' suffragju ta' l-erwieh tal-parrucċani li metu matul is-sena. Jigo mistiedna għal din il-quddiesha nieshom u grabathom.

31 ta' Lulju, Il-Gimgha: Jum il-Grupp Vokazzjonali.

Fid-9.15 a.m. Quddiesha fil-Katidral għal dan il-grupp minn Mons. Arcipriet C. Scicluna. Wara barga rikreattiva fil-bajja ta' M'Forn u ikla flimkien. Jiehu hsieb is-Seminarista Anton Grech.

Fis-7.00 p.m. Patri Klement Azzopardi OCD f'quddiesha jagħmel omelija bis-sugġett: Il-Vergni Marija; Xbieha tal-Knisja li tilqu bil-feth il-Kelma l'Alla. Il-qari fil-quddiesha jsir mill-Abbati.

Is-Sibt, 1 l'Awissu: Jum l-Gharajjes.

Fis-7.00 p.m. Il-Kappillan Emeritu Dun Gwann Cini jassisi għaz-zwieg ta' Gorg Scicluna u Sonya Zammit. Mons. Arcipriet Scicluna jagħmel omelija bis-sugġett: Il-valur tad-devozzjoni Marjana fil-hajja tal-familja nisranja.

Il-Hadd, 2 l'Awissu: Jum l-Emigranti.

Fil-10.00 a.m. Hing salenni ta' l-isralwa ta' S. Marija min-niesha ta' il-kam u l-innugiet Marjana. Tieha sehem il-Banda "Carmine". Tinzamm il-għira tas-soltu.

Fil-11.15 a.m. Zwieg ta' Joseph Bajada ma Irene Scerri.

Fil-5.00 p.m. Mons. Isqof f'Konċelebrazzjoni koministra l-Sagrament tal-Griezma ta' l-Isqof u l-Ewqel Tqarbita li-tfal ta' xi emigranti li jkunu fosna għall-festa. Wara fis-Sagrifizzju, l-emigranti prezenti jkunu mistiedna għal xi refreshments. Tigi moġġija nifera ta' l-okkazzjoni.

Il-Tnejn, 3 l'Awissu: Jum il-Zghazagh.

Fis-7.00 p.m. Mons. Carmelo Mercieca, Arcipriet tas-Santa Maria f'quddiesha jwassal messagg speċjali għaz-zghazagh. Tieha sehem "THE TRAMPS" Wara fil-

Pjazza tal-Knisja Serata divertenti fejn jigi offru l-kel drinks, loġġob, spot prizes, eec. Tieha sehem il-grupp "SPECTRUM".

Il-Tlieta, 4 l'Awissu: Jum il-premjazzjoni.

Fis-7.00 p.m. Mons. Arcipriet C. Scicluna f'quddiesha Konċelebrata jagħmel omelija bis-sugġett: Il-Regalita' tal-Vergni Marija. Jikkonċelebraw ma' l-Arcipriet is-sacerdoti tal-Parroċċa. Wara l-Konċelebrazzjoni, Mons.

Arcipriet joffri premju lill-ahjar zewġ studenti l-Kull Centru tad-Dutrina fir-Rabat, lill-organisti fil-quddiesha tal-Hadd u lill-dawk it-tfal li hadu sehem fil-Kwizz dwar l-Isqof. Wara Mons. Arcipriet joffri "finger-supper" fis-Sagrifizzju lill-membri tal-Kor u lis-Surmast tagħhom.

L-Erbgha, 5 l'Awissu: Jum is-Soc. Fil. "Leone".

Fis-7.00 p.m. Dun Joe Vella Gauci, Direttur Spiritwali tas-Socjeta' f'quddiesha jwassal messagg ta' l-okkazzjoni. Tieha sehem fil-quddiesha l-Banda Fil. "Leone" b'innijiet adattati. Il-banda ikun taht id-direzzjoni ta' Mro. Colin Attard.

Wara l-quddiesha Mons. Arcipriet joffri "finger-supper" lill-bandisti u lill-kumital tas-Socjeta' "Leone" fis-Sagrifizzju.

Il-Hamis, 6 l'Awissu: Jum il-Tfal.

Fis-6.30 p.m. Il-tfal tal-Parroċċa jilqu miċ-Centru bi starwa zghira tal-Madonna għall-Katidral fejn jingħad ir-Rużarju mill-istess tfal. Jieħdu hsieb l-organizzazzjoni ta' din l-attivita' n-Nisa tal-Mużew.

Fis-7.00 p.m. Patri Noel Muscat OFM f'quddiesha jagħmel omelija bis-sugġett: Il-Vergni Marija; Xbieha tal-Knisja li Toffri lil Alla lill-istess oħiedha.

Il-tfal prezenti jigu moġġija gelut.

Il-Gimgha, 7 l'Awissu: Jum l-Għaqdiet u l-Morda.

Fid-9.00 a.m. Mons. Nikol Vella jquddes għand is-Sorijiet Karmelitani fejn iqarben il-morda rikoverati f'din il-Klika.

Fil-10.00 a.m. Mons. Gorg Tabone jquddes għand is-Sorijiet Dumnikani u iqarben il-morda rikoverati f'din id-Dar.

Fil-10.15 a.m. Mons. Arcipriet C. Scicluna jquddes il-Isptar Generali u iqarben il-morda.

Fil-4.30 p.m. Mons. Teof. Jos. Farrugia jquddes li Tronfi Hse u iqarben il-Morda.

Tingħata tikkja lill-morda kollha.

Fis-6.45 p.m. Rużarju minn diversi membri ta' l-Għaqdiet.

Fis-7.00 p.m. Patri Noel Muscat OFM f'quddiesha jagħmel omelija bis-sugġett: Il-Vergni Marija; Xbieha tal-Knisja Omm. Il-Qari fil-quddiesha jsir minn membri ta' l-Għaqdiet. Il-kant ikun imwexxi mill-Grupp ta' l-Azzjoni Kantoika.

Is-Sibt, 8 l'Awissu: Jum il-Mużewgħin u l-Generozita.

Fis-5.45 p.m. Il-Wisq Rev. du Pato Provincial Awdalato-Schimbri CSA f'quddiesha jassisi għal zwieg ta' Ronald Schimbri ma' Rose Camilleri u jagħmel

omelija bis-suggetti 'Il-Madonna fil-hajja tal-Familja Nisranija'.
Fis-7.00 p.m. Quddiesa tal-Generozita'. Iqaddes Dun Manwel Portelli MSSP, Missjunarju fil-Peru'. Fil-quddiesa rinżamm gabra għall-missjoni tiegħu. Wara l-quddiesa jingħataw lil Dun Manwel Curmi, l-inkarigat Djoċesan mis-Servizzi Soċjali, hafna oġġetti ta' l-ikel għar-fil ta' l-Iskottuti tad-Djoċesi.

Il-Hadd, 9 t'Awissu: Jum il-Trabi.

Fid-9.00 a.m. Tigi trasmessa mill-Katidral minn fuq ir-Radio Malta l-quddiesa celebrata minn Mons. Arcipriet C. Scicluna.

Fid-5.00 p.m. Mons. Isqof N. Cauchi f-quddiesa jbierek il-trabi li twieldo minn Awissu 1991 'il hawn. Jitellgħu 3 domni tad-deheb bix-xbieha tal-Madonna fost il-trabi li jkun gaba l-ġenituri tagħhom għal dan il-tberik.

Il-Tnejn, 10 t'Awissu: Jum Marjan.

Fid-5.30 p.m. L-anzjani li ma jifilhux jitilgħu l-Katidral bil-mixi jingabru f'Piazza S. Sabina minn fejn jiġu mtellgħin bil-Mini-Bus il-Katidral.

Fis-6.00 p.m. Quddiesa għalihom u wara jitellgħu żewġ 'hampers' fost l-anzjani preżenti.

Fis-7.00 p.m. FESTIVAL MARJAN organiżżat mill-Kumitat taż-Zghazagh fil-Parroċċa u miż-zghazagh tal-Aurora Youth Movement. L-għanji li sa jgħidaw ikollhom bħala btebri prinċipali: Il-Konvoy ta' Santa Marija 1942 fl-okkażjoni ta' eghluq il-50 sena minn din il-grajja.

Il-Thieta, 11 t'Awissu: Jum ir-Religjużi.

Fis-7.00 a.m. Quddiesa Konventwali mir-Rev.mi Kapitulari.

Fis-6.30 p.m. Għasar Kantat bil-Malti. Imexxi Mons. Joe Azzopardi. Korunella ta' l-Assunta u Funzjoni Ewkaristika għall-Barka Sagramentali minn Mons. G. Tabone.

Fis-7.00 p.m. Mons. Teol. Jos. Farrugia jmxexxi Celebrazzjoni Ewkaristika Solenni. Wara l-Vangelu Dun Alfred Xuereb, Kappillan Emeritu, jagħmel l-omelija ta' l-okkażjoni. Il-qari fil-quddiesa jsir mir-religjużi.

L-Erbgha, 12 t'Awissu: Jum il-Kunsill Parrokkjali.

Fis-6.30 p.m. Għasar Kantat bil-Malti bis-schem tar-Rev.mi Kapitulari. Imexxi Mons. Lawrence Xerri. Immedjatament wara Korunella u Funzjoni Ewkaristika għall-Barka Sagramentali. Jiffunzjona Mons. R. Borg. Fis-7.00 p.m. Mons. Gorg Tabone jmxexxi Celebrazzjoni Ewkaristika. Wara l-vangelu diskors ta' cirkustanza minn Dun Alfred Xuereb. Il-qari fil-quddies jsir minn membri tal-Kunsill Parrokkjali.

Il-Hamis, 13 t'Awissu: Jum il-Benefatturi Hajjin u Mejtin.

Fid-6.30 p.m. Għasar Kantat bil-Malti tal-Madonna. Imexxi Mons. Francesco Azzopardi. Wara Korunella tal-Madonna u Funzjoni Ewkaristika għall-Barka Sagramentali minn Mons. Joseph Gauci.

Fid-7.00 p.m. Mons. Peter Grogg Vella jmxexxi Celebrazzjoni Ewkaristika bil-omelija ta' cirkustanza minn Dun Alfred Xuereb. Il-quddies fidm il-gornata din għall-benefatturi u benefatturi haġin u għas-

suffragju ta' l-erwieh tal-benefatturi mejtin.

Il-Gimgha, 14 t'Awissu: Jum il-Komunita' Parrokkjali: Lejlet il-Festa.

Fid-8.00 a.m. Konelebrazzjoni ir-rev.mi kapitu. Fi tmien il-quddies jgħanta il-Te Deum ta' għeloq il-Kwindiċina.

Fid-9.00 a.m. Marċ mill-Banda 'Leone'.

Fid-12.30 p.m. Xandir ta' marċi mill-Banda 'Leone' fuq ir-radio.

Fid-5.30 p.m. Marċ mill-Banda Cittadina 'Leone' minn Centru Parrokkjali sal-Katidral.

Fis-6.00 p.m. Translazzjoni Pontifikali tar-Relikwija tal-Madonna minn Mons. Isqof. Wara Għasar Pontifikali u Funzjoni Ewkaristika għall-Barka.

Fis-7.30 p.m. Quddies li tgħid għall-preċett festiv minn Mons. Arcipriet C. Scicluna.

Fis-7.30 p.m. f'Misrah l-Indipendenza Programm Mużikali mill-Banda Filarmonika 'St. Helena' taht id-direzzjoni tas-Surmast Clement Seiberras.

Fid-9.00 p.m. Marċi trijonfali matul Triq ir-Repubblika mill-Banda Cittadina 'Leone' u l-Banda 'St. Helena'.

Fid-11.30 p.m. il-Banda Cittadina 'Leone' ddoq l-Innu 'A Maria Assunta' taht id-direzzjoni tas-Surmast Colin Attard. Wara loġġob tan-nar maħdum minn Benny Farrugia f'Misrah Savina.

Is-Sibt, 15 t'Awissu: L-GHID TA' L-ASSUNTA.

Il-Quddies ikun fl-4.30, 5.00, 5.30, 6.00, 6.30, 7.00, 8.00, 10.30, 11.00 a.m., 12.00 u 1.00 p.m.

Fid-8.30 a.m. Kant tat-Terza u Konelebrazzjoni Pontifikali mmexxija minn Mons. Isqof Nikol G. Cauchi bis-schem tal-Kapitu Katidrali. Fi tmien il-Pontifikal jgħanta il-Te Deum fl-okkażjoni tas-17-il Annversarju ta' l-Inkurazzjoni tal-Kwadru Tjulari ta' l-Assunta. Wara l-Ecc.za Tiegħu Mons. Isqof jagħti l-Barka Papali bir-rebħ ta' l-indulġenza Plenarja.

Fid-10.00 a.m. Marċi Brijuzi fil-qalba tal-Belt Victoria mill-Banda 'La Victoria' tal-Mellieha u 'Shema'.

Fid-3.00 p.m. Tigiġiet Tradizzjonali tal-bhejtem. Premijiet: tazzi sbieħ li jgħassmu mill-Onor. Anton Tabone, Ministru għal Għawdex.

Fid-5.00 p.m. Quddies bil-omelija minn Mons. Salvo Borg. Arcipriet tal-Bazilika San Gorg.

Fid-5.45 p.m. Għasar Solenni mir-Rev.mi Kapitu u wara Funzjoni Ewkaristika għall-Barka Sagramentali. Imexxi Mons. Arcidjaku Giovanni B. Gauci.

Fid-5.30 p.m. Sfata ta' marċi mill-Band 'Leone' u 'San Guzepp' tal-Hamrun.

Fid-6.30 p.m. Hruġ tal-Purċissjoni li fiha jidher schem ir-Rev.mi Kapitu flimkien mal-Ecc.za Tiegħu Mons. Isqof N. Cauchi, il-Banda 'Leone' ddoq l-Innu 'A Maria Assunta' bis-schem tal-Kor. Tenor u Baritone. Wara takkumparja l-Purċissjoni Pontifikali mmexxija mill-Ecc.za Tiegħu l-Isqof l-Għawdex u l-Kapitu Katidrali.

Fid-7.00 p.m. Programm f'Misrah l-Indipendenza mill-Banda 'San Guzepp' tal-Hamrun taht id-direzzjoni ta' Mons. Lawrence Borg.

Fid-10.00 p.m. Marċ b'istragħela Venezjana mill-Banda Cittadina 'Leone' u b'hekk jingħataw dawn il-festi tradizzjonali u bil-wisq popolari fost il-poplu Malti u Għawdexi.

7UP

®

Ikkontribew ghal din ir-Rivista

Electra Hotel
Marsalforn, Gozo.

Meylak Jewellery
Republic Street, Victoria.

Gozo United Rent-A-Car
Republic Street, Victoria.

Home Mart
Republic Street, Victoria.

Abela Pharmacy
De Soldanis Street, Victoria.

Palm Pharmacy
Palm Street, Victoria.

Lantern Hotel
Marsalforn, Gozo.

Lorry Fenech
Sannat Road, Victoria.

The Smuggler's Cave
Marsalforn, Gozo.

Arzella Bar
Marsalforn, Gozo.

May's Boutique
Republic Street, Victoria.

V. Sultana Vulcantzer
Republic Street, Victoria.

Castle Pharmacy
Main Square, Victoria.

Kenur Bar & Restaurant
Xlendi Street, Victoria.

Tritons Bar & Restaurant
Marsalforn, Gozo.

Doris Jewellery
St. Andrew Street, Victoria.

**With the Compliments
of**

PASTA ATZORI

Flores Street - Kercem

Tel: 555411

WERREJ

Message tal-Isqof	3
Messagg ta' l-Arcipriet	5
Il-Convoy ta' Santa Marija	7
Il-Qabar ta' l-Assunta Ghajn ta' Tagħlim	15
Għoġol tad-deheb, ix-xitan u dagħa f'denunzji ta' l-Inkizizzjoni quddiem Kanonċi tal-Marċi	19
Il-Purċissjoni tal-passjoni f'egħluq il-25 sena mill-hruġ tagħha	23
Kronaka tal-parroċċa	33
Grajjiet importanti	40
Il-Librerija Parrokkjali tal-Katidral t'Għawdex	43
Haġja pastorali fil-parroċċa bir-ritratti	46
Programm 1992	54

B.C.D. GRAPHICS LTD.

Ninu Cremona Street • Victoria • Gozo • Tel: 551050

Għal kull xogħol ta' stampar (minn santi sa kotba)
magħmula b'l-aktar mod professjonali, attrajenti u b'l-aktar teknoloġija
moderna f'dawn il-gżejjer.

L-isforzi tagħna huma kollha kkonċentrati biex nagħtu prodott ta' l-aktar
kwalità għolja possibbli u bi prezzijiet l-aktar kompetittivi.

Is-Sodisfazzjon tal-Klijent hu s-Sodisfazzjon Tagħna

Il-Maesta Taghha r-Reġina Elizabetta II, tiffirma l- 'Visitors Book' fil-preżenza ta' l-Eċċ.za Tiegħu l-President ta' Malta, tal-Eċċ.za Mons. Isqof, Mons. Arcidjaknu u Mons. Arcipriet.

*At Sea
30th May, 1992*

When we returned to the Royal Yacht today The Queen and The Duke of Edinburgh asked me to write to thank you and the Cathedral Chapter for arranging such a memorable visit to the Cathedral during Her Majesty's visit to Gozo

It was to Her Majesty and His Royal Highness a return to a Cathedral they knew well but which never fails to astound with its magnificence and its treasures. Both The Queen and The Duke of Edinburgh very much enjoyed the opportunity to include this visit in what has been a very memorable few days in Malta. The warmth of the welcome at every stage will be an abiding memory for all of us who were lucky enough to be present.

In addition, Her Majesty has asked me to express her gratitude to you and the Cathedral Chapter for the magnificent framed picture of the dome of the Cathedral. This will be a lasting reminder of a very special occasion.

(ROBIN JANVRIN)
The Archdeacon of Gozo Cathedral.

Go for Gold...

Cisk Gold is a premium quality lager which our Head Brewer has developed from the finest hops and malts to give that delicate taste and additional strength only associated with beers of the highest standards.

**CISK
GOLD**

Uncompromised Quality